

BÎRKARÎ

SERETAYÎ

3

2019/2020

AMADEKAR

Ev pirtûk ji aliyê Komîteya Bîrkariyê ve hatiye amadekirin.

LÊVEGER

- Komîteya Şopandinê
- Komîteya Fotoşopê
- Komîteya Redektheyê

Ev pirtûk ji aliyê Saziya Minhacan ve, wek pirtûka wanedayînê, ji bo dibistanan hatiye pejirandin.

NAVEROK

BEŞA YEKEM: HEJMAR (1).....	7
WANEYA YEKEM: HEJMARÊN SÊPÊPILK ..	8
WANEYA DUYEM: NIRXÊ PÊPILKÊ	12
WANEYA SÊYEM: HEVRÛKIRIN	15
WANEYA ÇAREM: KOMKIRIN Û DERXISTIN ...	18
BEŞA DUYEM: HEJMAR (2).....	27
WANEYA YEKEM: HEJMARÊN ÇARPÊPILK	28
WANEYA DUYEM: KOMKIRIN Û DERXISTIN ...	34
BEŞA SÊYEM: HEVDAN Û PARVEKIRIN	41
WANEYA YEKEM: TÊGÎNA HEVDANÊ	42
WANEYA DUYEM: TAYBETIYÊN HEVDANÊ	45
WANEYA SÊYEM: TABLOYA HEVDANÊ	48
WANEYA ÇAREM: HEVDANA HEJMARAN	57
WANEYA PÊNCHEM: PARVEKIRIN	62
BEŞA ÇAREM: PÎVAN	69
WANEYA YEKEM: PÎVANA DIRÊJAHİYÊ ..	70
WANEYA DUYEM: PÎVANA SENG,	
GERMAHÎ Û RONAN	75
BEŞA PÊNCHEM: GEOMETRÎ	79

WANEYA YEKEM: BIKARANÎNA RASTKÊŞÊ DI PÎVANA DIRÊJAHİYA PARÇERASTEKEKÊ DE.....	80
WANEYA DUYEM: GOŞE	85
BEŞA ŞEŞEM: GIRAFÎK.....	89
WANE: NÎŞANKIRINA BI STÛNAN	90
BELAVKIRINA WANEYAN LI SER SALA XWENDINÊ	95

BEŞA YEKEM: HEJMAR (1)

1. HEJMARÊN SÊPÊPILK

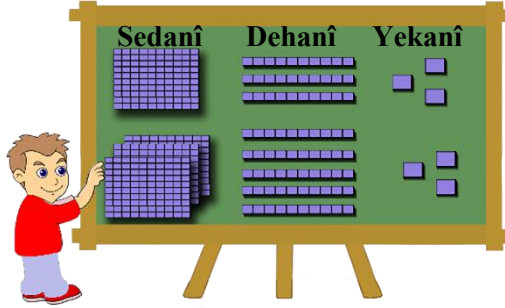
2. NIRXÊ PÊPILKÊ

3. HEVRÛKIRIN

4. KOMKIRIN Û DERXISTIN

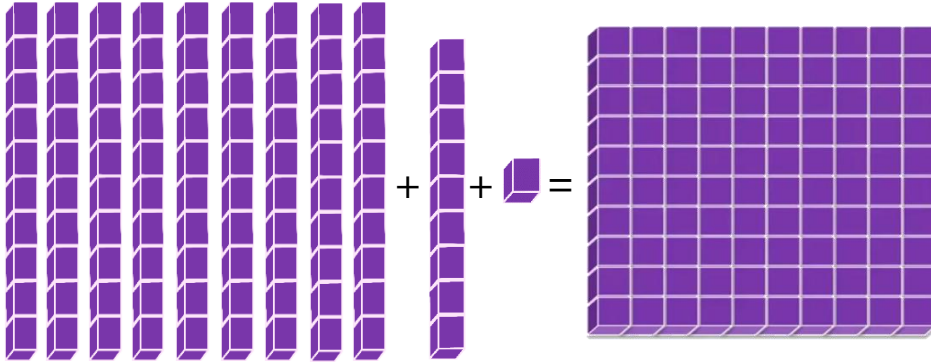

WANEYA YEKEM: HEJMARÊN SÊPÊPILK

Em dizanin ku hejmara dupêpilk a herî mezin 99 e.

Em ê 1`ê li vê hejmarê zêde bikin, dibe 100 û hejmarên sêpêpilk heta hejmara 999`an diçe.

$$9 \text{ dehanî} + 9 \text{ yekanî} + 1 = 10 \text{ dehanî} = 100$$

$$99 + 1 = 100$$

yan

$$\begin{array}{r} 99 \\ + 1 \\ \hline 100 \end{array}$$

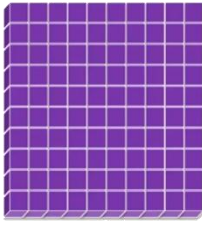
Hejmara herî biçûk a sêpêpilk 100 e, bilêvkirina wê **sed** e.

Sedanî	Dehanî	Yekanî
1	0	0

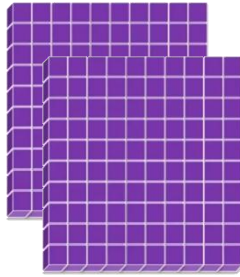

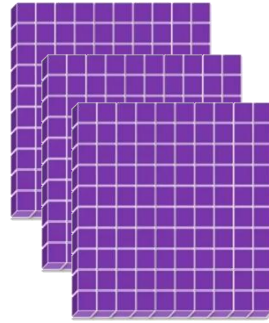
SEDANIYÊN TAM

100

200

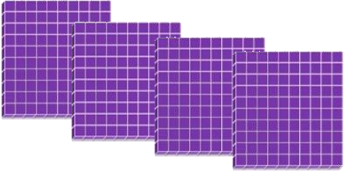
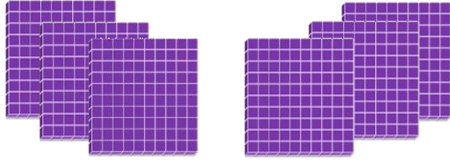
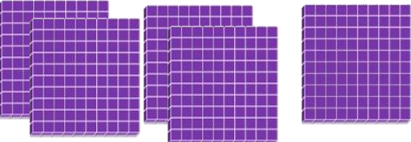
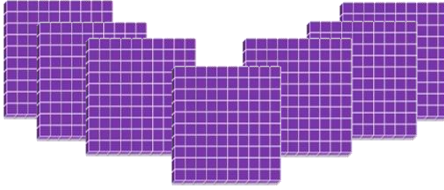

300

- Em sed sed, berbipêş bihejmêrin.

100	200	300	400	500	600	700	800	900
Sed	Dused	Sêsed	Çarsed	Pêncsed	Şeşsed	Heftsed	Heştсед	Nehsed

- Em li gorî van ( ) hejmara guncaw binivîsin.

 <p>4 sedanî = 400</p>	 <p>6 sedanî = ...</p>
 <p>5 sedanî = ...</p>	 <p>7 sedanî = ...</p>

- Em li gorî mînakê valahiyên li jêr dagirin.

$$5 \text{ sedanî} + 3 \text{ sedanî} = 8 \text{ sedanî} = 800$$

$$4 \text{ sedanî} + 2 \text{ sedanî} = \dots \text{ sedanî} = \dots$$

$$1 \text{ sedanî} + 6 \text{ sedanî} = \dots \text{ sedanî} = \dots$$

- Em li gorî mînakê valahiyên li jêr dagirin.

$$3 \text{ sedanî} + 4 \text{ sedanî} = 7 \text{ sedanî}$$

$$300 + 400 = 700$$

$$7 \text{ sedanî} + 2 \text{ sedanî} = \dots \text{ sedanî}$$

$$\dots + \dots = \dots$$

$$4 \text{ sedanî} + 4 \text{ sedanî} = \dots \text{ sedanî}$$

$$\dots + \dots = \dots$$

- Em li gorî mînakê valahiyên li jêr dagirin.

$$2 + 3 + 4 = 9$$

$$20 + 30 + 40 = 90$$

$$200 + 300 + 400 = 900$$

$$3 + 1 + 2 = \dots$$

$$30 + 10 + 20 = \dots$$

$$300 + 100 + 200 = \dots$$

$$2 + 5 + \dots = 8$$

$$20 + 50 + \dots = 80$$

$$200 + 500 + \dots = 800$$

$$\dots + 1 + 3 = 5$$

$$\dots + 10 + 30 = 50$$

$$\dots + 100 + 300 = 500$$

HÎNDARÎ

1. Em hejmaran sed sed berbipêş piştre berbipaş binivîsin.

100   200   ...   400   700

900   800   ...   600   300

2. Em hejmaran bigihînin navên wan.

100   600   400

Çarsed   sed   Şeşsed

3. Em valahiyên li jêr dagirin.

4 sedanî		Hejmar .....
... sedanî		Hejmar .....
... sedanî		Hejmar .....

4. Em valahiyên li jêr dagirin.

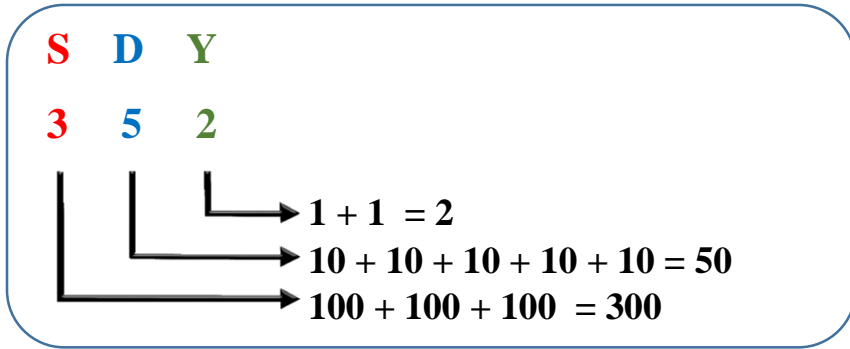
$$4 \text{ dehanî} + 6 \text{ dehanî} = \dots\dots \text{ dehanî} = 100$$

$$\dots\dots\dots + 9 \text{ dehanî} = 10 \quad \text{dehanî} = \dots$$

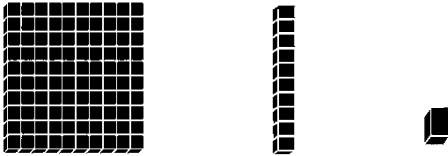
WANeya DUYEM: NIRXÊ PÊPILKÊ

Mînak: Em nirxê pêpilkên hejmara 352 bibîn.

Hejmara 352 bi awayê, **sêsed û pêncî û du** tê xwendin.

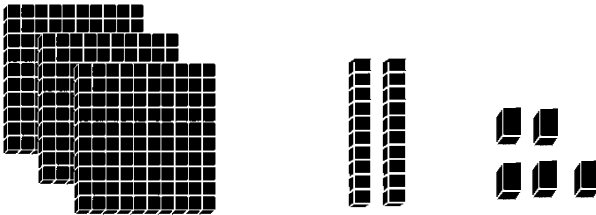
Mînak: Em hejmarê binivîsin.

$$1 \text{ sedanî} + 1 \text{ dehanî} + 1 \text{ yekanî} = 111 \quad (\text{Sed û yazdeh})$$

$$100 + 10 + 1 = 111$$

Mînak: Em valahiyên li jêr dagirin.

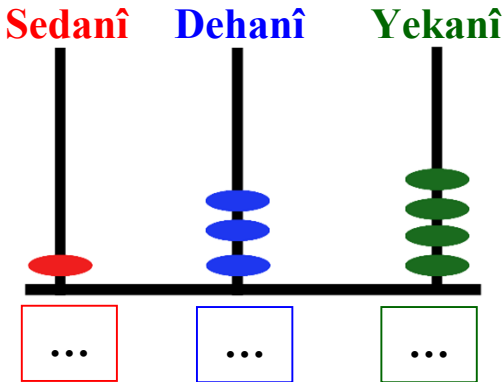
$$\dots \text{ sedanî} + \dots \text{ dehanî} + \dots \text{ yekanî} = \dots$$

$$\dots + \dots + \dots = \dots$$

HÎNDARÎ

1. Em hejmarê li gorî wêneyê li jêr binivîsin.

Hejmar: .....

Bi awayê ..... tê xwendin.

2. Em valahiyên di tabloyê de dagirin.

Pêpilk	Sedanî	Dehanî	Yekanî
Jimar	4	3	9
Nirxê pêpilkê	...	30	...

3. Em valahiyên li jêr dagirin.

S	D	Y	
3	0	2	
			$\dots + \dots = \dots$ $\dots$ $\dots + \dots + \dots = \dots$

4. Em hejmarê binivîsin.

4 sedanî + 6 dehanî + 3 yekanî = ...

Hejmar bi awayê ..... tê xwendin.

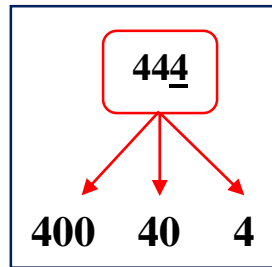
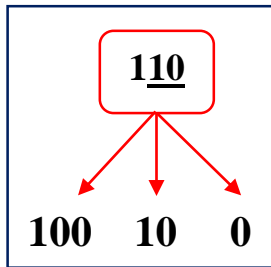
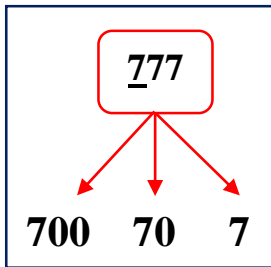
5. Em valahiyên li jêr dagirin.

$325 = \dots + 20 + 5$

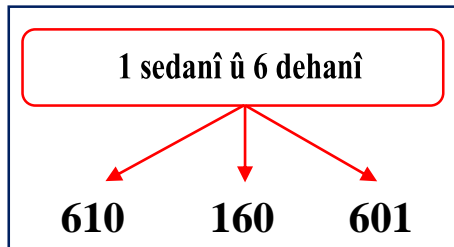
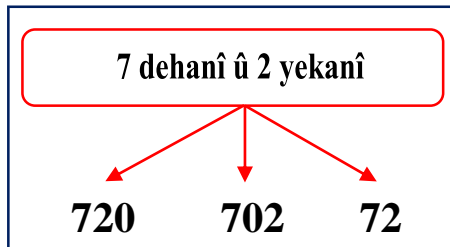
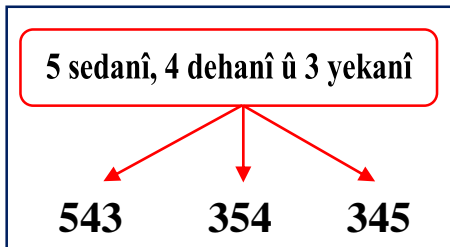
$572 = 500 + 70 + \dots$

$444 = \dots + \dots + 4$

6. Em nirxê pêpilkê yê jimara bi xêzikê nîşankirî, bixin nava giroverê de.

7. Em xêzikekê li bin hejmarê guncaw çêbikin.

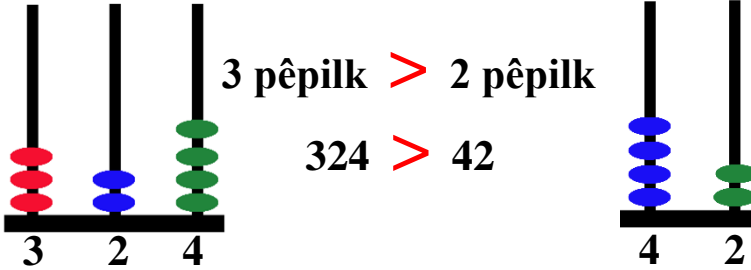

WANEYA SÊYEM: HEVRÛKIRIN

- 1- Di hevrûkirina du hejmaran de, hejmara ku pêpilkên wê bêtir bin, ew hejmar mezintir e.
- 2- Em li pêpilka sedaniyê dinêrin, hejmara sedaniya wê mezintir be, ew hejmar mezintir e.
- 3- Eger sedanî yeksan bin, em li dehaniyan dinêrin, hejmara dehaniya wê mezintir be, ew hejmara mezintir e.
- 4- Eger dehanî yeksan bin, em li yekaniyan dinêrin, hejmara yekaniya wê mezintir be, ew hejmara mezintir e.
- 5- Eger hemû pêpilk yeksan bin, her du hejmar yeksan in.

Mînak: Em 324 û 42`an hevrû bikin.

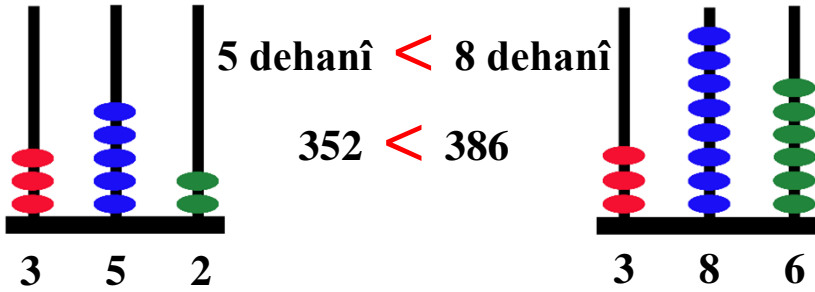

Mînak: Em 431 û 342`an hevrû bikin.

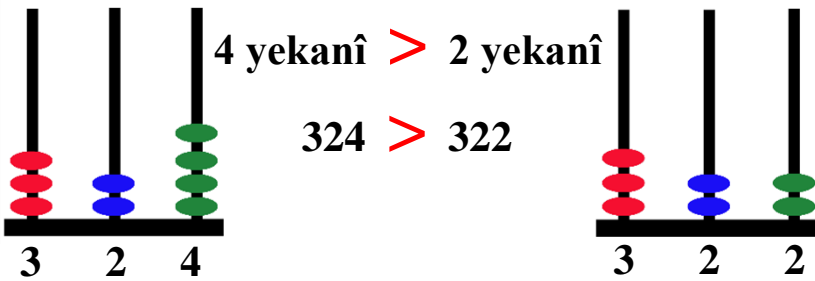

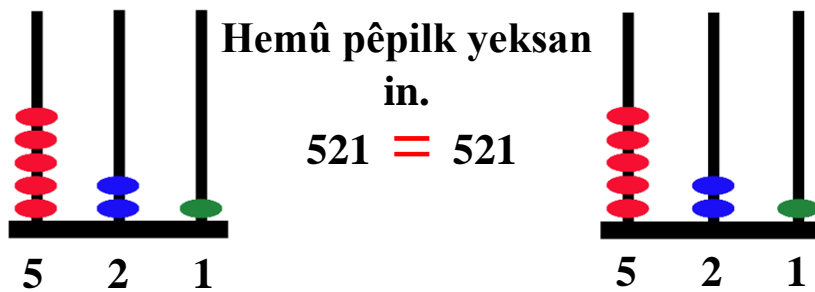
Mînak: Em 352 û 386`an hevrû bikin.

Mînak: Em 324 û 322`an hevrû bikin.

Mînak: Em 521 û 521`ê hevrû bikin.

HÎNDARÎ

1. Em hêmâyên ($>$, $<$, $=$) di daman de binivîsin.

324 245

597 610

874 875

499 499

50 461

328 823

2. Em hejmarên li jêr berbipêş rêz bikin.

286 , 624 , 425

..... $<$ ..... $<$ .....

3. Em hejmarên li jêr berbipaş rêz bikin.

110 , 549 , 362

..... $>$ ..... $>$ .....

4. Em xêzekê li bin hejmara mezin çêbikin.

602 , 597

143 , 53

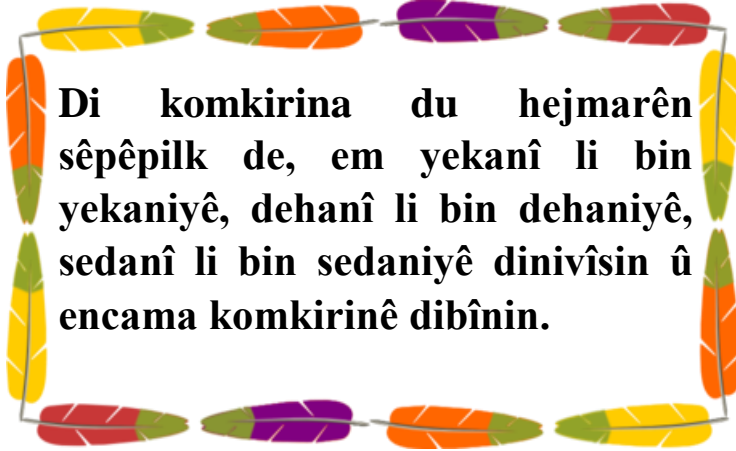
832 , 463

99 , 102

WANEYA ÇAREM: KOMKIRIN Û DERXISTIN

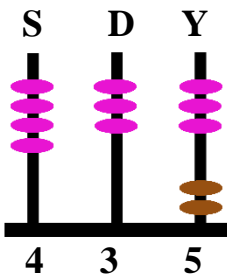
1- Komkirin

Di komkirina du hejmarên sêpêpilk de, em yekanî li bin yekaniyê, dehanî li bin dehaniyê, sedanî li bin sedaniyê dinivîsin û encama komkirinê dibînin.

1. Komkirina hejmareke yekpêpilk bi hejmareke sêpêpilk re:

Mînak: Em encama bikaranîna $433 + 2$ bibînin.

	Sedanî	Dehanî	Yekanî
	4	3	3
+			2
	4	3	5

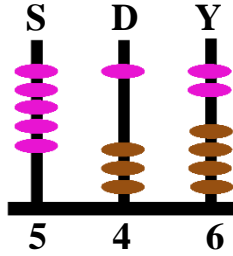
Bi awayê çarsed û sih û pênc tê xwendin.

Awaykî din: $433 + 2 = 435$

2. Komkirina hejmareke dupêilk bi hejmareke sêpêilk re:

Mînak: Em encama bikaranîna $512 + 34$ bibînin.

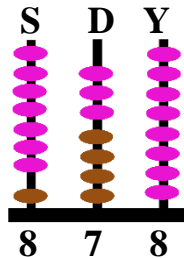
Sedanî	Dehanî	Yekanî
5	1	2
+	3	4
5	4	6

Bi awayê **pêncsed û çil û şeş** tê xwendin.

Awayekî din: $512 + 34 = 546$

3. Komkirina du hejmarên sêpêilk:

Mînak: Em encama bikaranîna $738 + 140$ bibînin.

Sedanî	Dehanî	Yekanî
7	3	8
+	1	4
8	7	8

Bi awayê **heştсед û heftê û heşt** tê xwendin.

Awayekî din: $738 + 140 = 878$

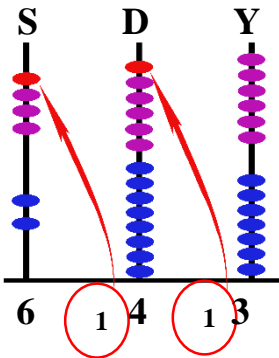
Girêftarî: Di tirênê de, 600 kursiyên baş û 315 kursiyên pir baş hene.

Hejmara kursiyên di tirênê de = $600 + 315 = 915$

4. Komkirina didestdemayî:

Mînak: Em encama bikaranîna $356 + 287$ bibînin.

Sedanî	Dehanî	Yekanî
3	5	6
+ 2	8	7
6	4	3

Bi awayê **şexsed û çil û sê** tê xwendin.

Mînak: Em li cihê xalan hejmara gunçaw binivîsin.

4 7 3	4 7 3	$5 - 3 = 2$ $9 - 7 = 2$ $8 - 4 = 4$
+ . . .	+ 4 2 2	
8 9 5	8 9 5	

5. Komkirina sê hejmarên sêpêilk:

Mînak: Em encama bikaranîna

$214 + 351 + 111$ bibînin.

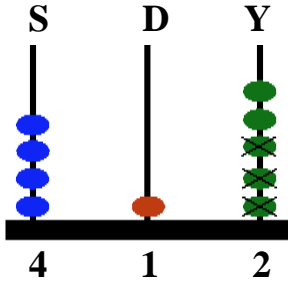
$$\begin{array}{r}
 214 \\
 351 \\
 + 111 \\
 \hline
 676
 \end{array}$$

2- Derxistin

1. Derxistina hejmareke yekpêpilk ji hejmareke sêpêpilk:

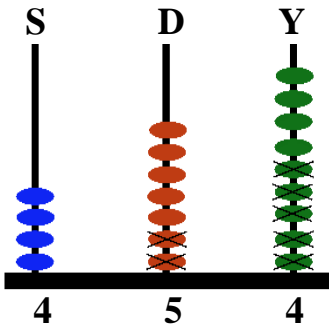
Mînak: Em encama bikaranîna $415 - 3$ bibînin.

Sedanî	Dehanî	Yekanî
4	1	5
-		3
4	1	2

2. Derxistina hejmareke dupêpilk ji hejmareke sêpêpilk:

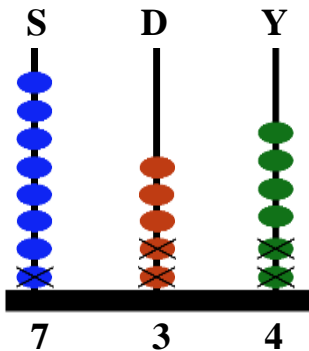
Mînak: Em encama bikaranîna $479 - 25$ bibînin.

Sedanî	Dehanî	Yekanî
4	7	9
-	2	5
4	5	4

3. Derxistina hejmareke sêpêpilk ji hejmareke sêpêpilk:

Mînak: Em encama bikaranîna $856 - 122$ bibînin.

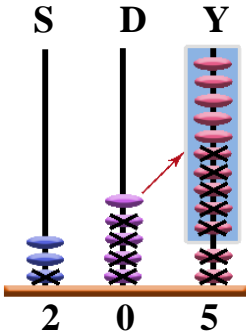

Sedanî	Dehanî	Yekanî
8	5	6
- 1	2	2
7	3	4

4. Derxistina bi standina dehaniyê:

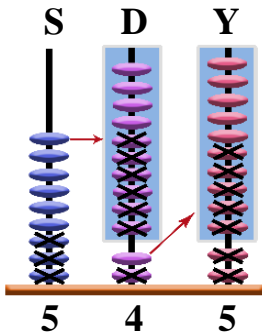
Mînak: Em encama bikaranîna $352 - 147$ bibînin.

Sedanî	Dehanî	Yekanî
	4	12
3	~~5~~	~~2~~
- 1	4	7
2	0	5

5. Derxistina bi standina dehanî û sedaniyê:

Mînak: Em encama bikaranîna $922 - 377$ bibînin.

Sedanî	Dehanî	Yekanî
8	11	12
~~9~~	~~2~~	~~2~~
- 3	7	7
5	4	5

Mînak: Em li cihê xalan hejmara guncaw binivîsin.

$$\begin{array}{r}
 547 \\
 - \quad \cdot \cdot \cdot \\
 \hline
 213
 \end{array}
 \quad \longrightarrow \quad
 \begin{array}{r}
 547 \\
 - \underline{334} \\
 \hline
 213
 \end{array}$$

$$\begin{array}{l}
 7 - 3 = 4 \\
 4 - 1 = 3 \\
 5 - 2 = 3
 \end{array}$$

Girêftari: Di rojekê de hejmara kesên çûne mûzexaneyê gihişt 845 kesî, 271 ji wan zarok bûn. Hejmara kesên temen mezin çiqas in?

Hejmara kesên temen mezin = $845 - 271 = 574$

HÎNDARÎ

1. Em encama komkirinê bibînin.

			715	246
214	150	732	111	300
<u>+ 5</u>	<u>+ 13</u>	<u>+ 214</u>	<u>+ 143</u>	<u>+ 120</u>
.....	.....	.....	.....	.....

2. Em encama komkirinê bibînin.

$$532 + 4 = \dots\dots$$

$$370 + 15 = \dots\dots$$

$$458 + 121 = \dots\dots$$

3. Em encama komkirinê bibînin.

			374	543
317	245	538	152	172
<u>+ 9</u>	<u>+ 87</u>	<u>+ 198</u>	<u>+ 123</u>	<u>+ 109</u>
.....	.....	.....	.....	.....

4. Em li cihê xalan jimarên guncaw binivîsin.

$$\begin{array}{r} 7.1 \\ + .3. \\ \hline 856 \end{array}$$
$$\begin{array}{r} .74 \\ + 5.3 \\ \hline 69. \end{array}$$
$$\begin{array}{r} 4.1 \\ 23. \\ + .12 \\ \hline 957 \end{array}$$

5. Em encama derxistinê bibînin.

$$\begin{array}{r} 927 \\ - \underline{3} \\ \hline \dots \end{array}$$
$$\begin{array}{r} 453 \\ - \underline{12} \\ \hline \dots \end{array}$$
$$\begin{array}{r} 736 \\ - \underline{415} \\ \hline \dots \end{array}$$

6. Em encama derxistinê bibînin.

$$\begin{array}{r} 310 \\ - \underline{5} \\ \hline \dots \end{array}$$
$$\begin{array}{r} 835 \\ - \underline{16} \\ \hline \dots \end{array}$$
$$\begin{array}{r} 947 \\ - \underline{359} \\ \hline \dots \end{array}$$

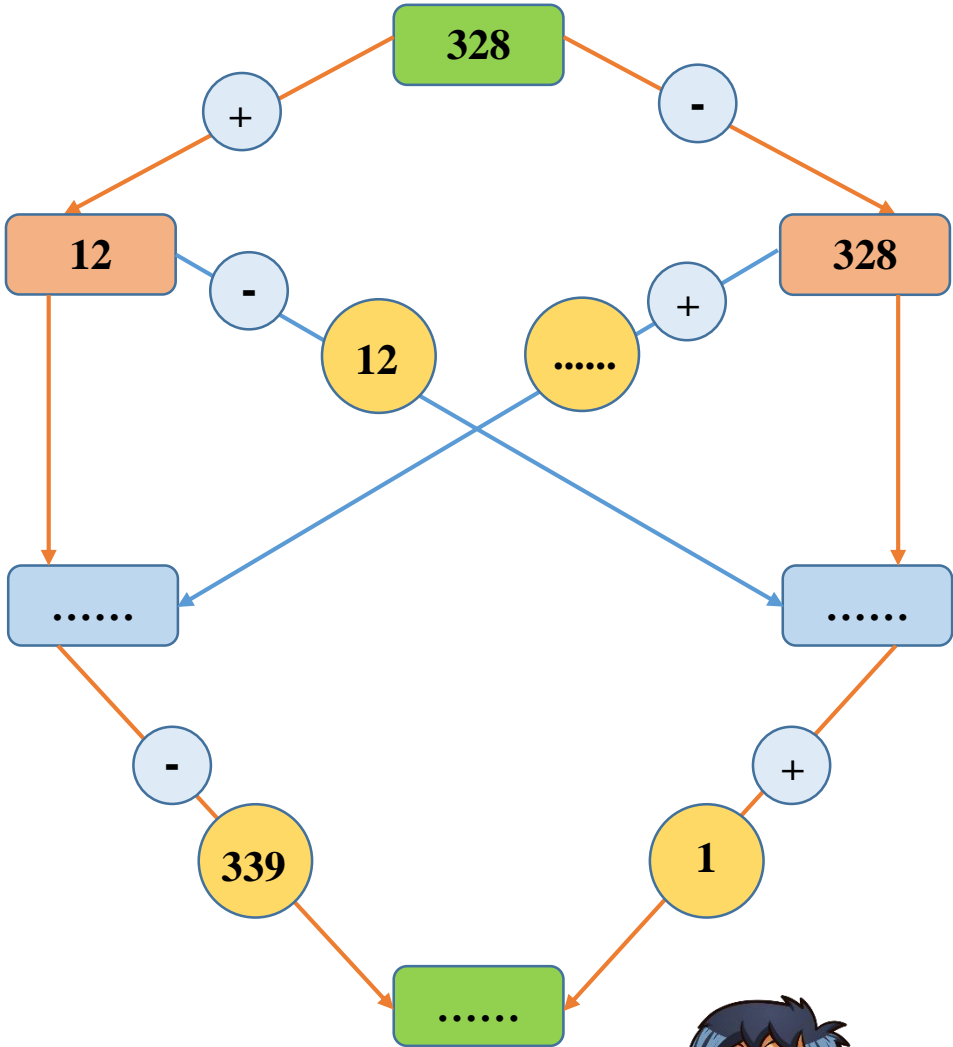
7. Em li cihê xalan hejmarên guncaw binivîsin.

$$\begin{array}{r} \dots \\ - \underline{843} \\ \hline 152 \end{array}$$
$$\begin{array}{r} 753 \\ - \underline{\dots} \\ \hline 132 \end{array}$$

8. Em valahiyên li jêr dagirin.

9. Em van girêftariyan çare bikin.

a. Hejmara xwendekaran di dibistanekê de 263 in û hejmara xwendekaran di dibistaneke din de 376 in. Di her du dibistanan de hejmara xwendekaran çiqas in?

Hejmara xwendekaran = ...

b. Di rojekê de, 159 kur û 184 keç ji dibistanekê çûne pirtûkxaneyê giştî. Hejmara xwendekarên ku çûne pirtûkxaneyê çiqas in?

Hejmara xwendekaran = ...

c. Eger hejmara xwendekarên dibistanekê 422 bin, ji wan 317 kur bin, hejmara keçan çiqas e?

Hejmara keçan = ...

ç. Di bexçeyekê de 364 darên xoxan hene, 126 ji wan hişk bûn, çend dar mane?

Hejmara darên mane = ...

BEŞA DUYEM: HEJMAR (2)

1. HEJMARÊN ÇARPÊILK

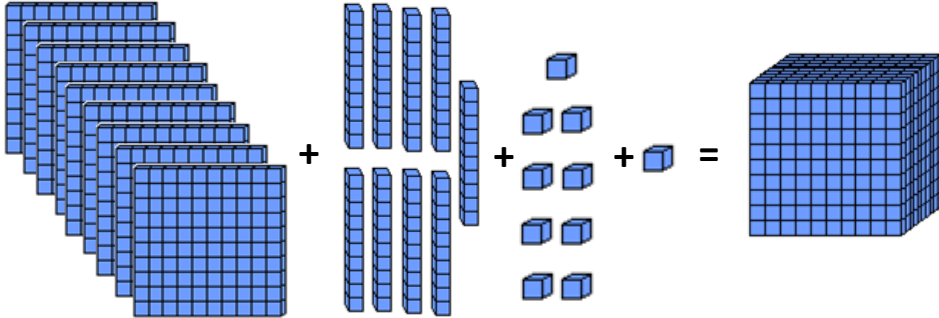
2. KOMKIRIN Û DERXISTIN

WANĒYA YEKEM: HEJMARĒN ÇARPÊPILK

Em dizanin ku hejmara herî mezin a sêpêpilk 999 e.

Em 1`ê li vê hejmarê zêde bikin dibe hejmara 1000 a çarpêpilk û hejmara çarpêpilk heta 9999`an diçe.

$$9 \text{ sedanî} + 9 \text{ dehanî} + 9 \text{ yekanî} + 1 = 10 \text{ sedanî} = 1000$$

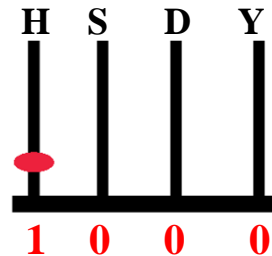
$$999 + 1 = 1000$$

yan

$$\begin{array}{r} 999 \\ + \quad 1 \\ \hline 1000 \end{array}$$

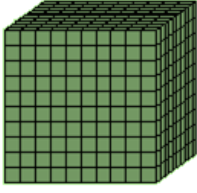
Hejmara herî biçûk a çarpêpilk 1000 e û bi awayê **hezar** tê xwendin.

Hezaranî	Sedanî	Dehanî	Yekanî
1	0	0	0

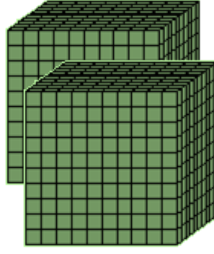

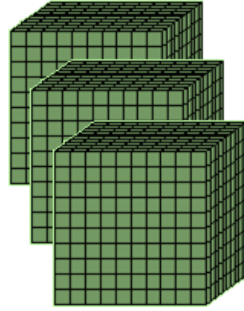
HEZARANIYÊN TAM

1000

2000

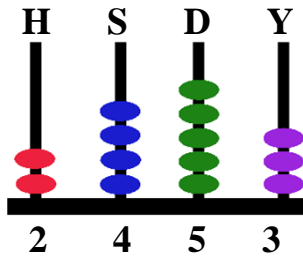

3000

- Em hezar hezar bihejmêrin.

1000	2000	3000	4000	5000	6000	7000	8000	9000
Hezar	Du hezr	Sê hezar	Çar hezar	Pênc hezar	Şeş hezar	Heft hezar	Heşt hezar	Neh hezar

Mînak: Em hejmara 2453`an bibînin.

Mînak: Em hejmara heft hezar û çarsed û heştê bi vî awayî dinivîsin: 7480

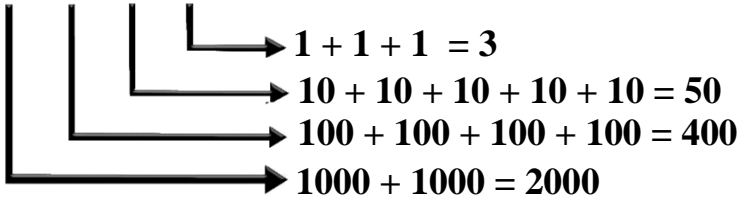

NIRXÊ PÊPILKÊ

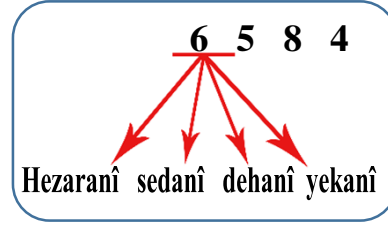
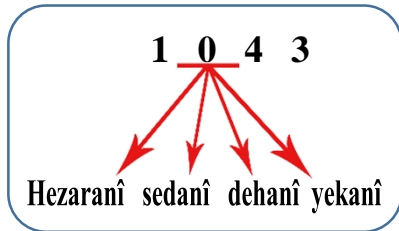
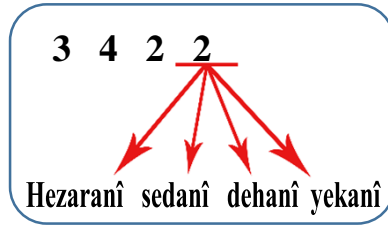
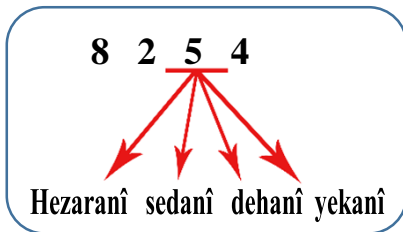
Mînak: Em nirxên pêpilkan ji vê hejmarê re binivîsin.

H S D Y

2 4 5 3

Mînak: Em pêpilka rast ji jimara nîşankirî re hilbijêrin.

Mînak: Em nirxên pêpilkên hejmara 4528`an bibînin.

Pêpilk	Hezaranî	Sedanî	Dehanî	Yekanî
Hejmar	4	5	2	8
Nirxê pêpilkê	4000	500	20	8

HEVRÛKIRINA HEJMARÊN ÇARPÊPILK

Di hevrûkirina du hejmarên çarpêpilk de, hejmara ku jimarên wê bêtir bin, ew hejmara mezintir e.

Hevrûkirin di navbera hezaraniyan de dest pê dike, piştê di navbera sedaniyan de, piştê di navbera dehaniyan de û dawî di navbera yekaniyan de pêk tê.

Eger pêpilk hemû yeksan bin, her du hejmar yeksan in.

Mînak: Em hêmayên ($>$, $<$, $=$) di giroveran de binivîsin.

9635 ○ 936

8963 ○ 8751

3461 ○ 3471

2567 ○ 2564

1567 ○ 1567

4097 ○ 5167

Mînak: Em van hejmaran berbipaş rêz bikin.

5449 , 6204 , 291 , 3009

Rêzkirin: 6402 $>$ 5449 $>$ 3009 $>$ 291

HÎNDARÎ

1. Em valahiyên li jêr dagirin.

Hejmar	Hezaranî	Sedanî	Dehanî	Yekanî
8294				
7532				
4300				

2. Em nîrxê pêpîlka jimara nîşankirî binivîsin.

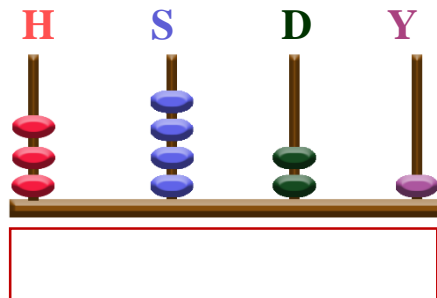
6 3 **4** 5
↓

1 **2** 7 9
↓

4 1 5 **0**
↓

3 9 7 4
↓

3. Em hejmara gunçaw di milkêşê de binivîsin.

4. Em ji hejmarên (2 , 3 , 1 , 5) hejmarên çarpêpilk çêbikin:

Li gorî ku hejmara herî mezin be: .....

Li gorî ku hejmara herî biçûk be: .....

5. Hejmara herî biçûk a çarpêilk çi ye?

6. Hejmara herî mezin a çarpêilk çi ye?

7. Hejmara herî biçûk a çarpêilk ku hemû pêpilkên wê cuda bin kîjan e?

8. Hejmara herî mezin a çarpêilk ku hemû pêpilkên wê cuda bin kîjan e?

9. Em hêmayên ($>$, $<$, $=$) di giroveran de binivîsin.

2301 ○ 624

5231 ○ 5329

9214 ○ 9208

6007 ○ 6009

4638 ○ 4638

Komkirina didestdemayî:

Mînak: Em encama $7433 + 1987$ bibînin.

Hezaranî	Sedanî	Dehanî	Yekanî
7	4	3	3
+ 1	9	8	7
9	4	2	0

Bi awayê **neh hezar û çarsed û bîst** tê xwendin.

Komkirina sê hejmaran:

Mînak: Em encamên komkirina hejmarên li jêr bibînin.

$$\begin{array}{r}
 \textcircled{1} \textcircled{1} \textcircled{1} \\
 1 \ 5 \ 2 \ 4 \\
 5 \ 0 \ 6 \ 3 \\
 + 1 \ 4 \ 3 \ 7 \\
 \hline
 8 \ 0 \ 2 \ 4
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 \textcircled{1} \textcircled{1} \textcircled{1} \\
 3 \ 1 \ 5 \ 0 \\
 2 \ 4 \ 7 \ 6 \\
 + 1 \ 9 \ 4 \ 7 \\
 \hline
 7 \ 5 \ 7 \ 3
 \end{array}$$

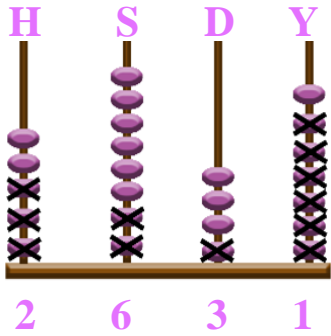
Girêftari: Cotkarekî ji bexçeyê yekem 4221 û ji bexçeyê duyem 1245 sêv bi dest xist.

Hejmara sêvên bidestxistî: $4221 + 1245 = 5466$ sêv

2- Derxistin

Mînak: Em encama derxistinê bibînin.

Hezaranî	Sedanî	Dehanî	Yekanî
5	8	4	7
- 3	2	1	6
2	6	3	1

Bi awayê **du hezar û şeşsed û sih û yek** tê xwendin.

Mînak: Em encama derxistinê bibînin.

$$\begin{array}{r}
 \boxed{3 \ 13 \ 1 \ 17} \\
 \cancel{4} \ \cancel{3} \ \cancel{2} \ \cancel{7} \\
 - \quad 5 \ 1 \ 8 \\
 \hline
 3 \ 8 \ 0 \ 9
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 \boxed{3 \ 15} \\
 6 \ 7 \ \cancel{4} \ \cancel{5} \\
 - \quad \quad \quad 9 \\
 \hline
 6 \ 7 \ 3 \ 6
 \end{array}$$

Mînak: Em li cihê xalan hejmarên guncaw binivîsin.

$$\begin{array}{r}
 4 \ 3 \ 8 \ 7 \\
 - \quad . \ . \ . \\
 \hline
 4 \ 1 \ 4 \ 5
 \end{array}
 \quad \longrightarrow \quad
 \begin{array}{r}
 4 \ 3 \ 8 \ 7 \\
 - \quad \underline{2 \ 4 \ 2} \\
 \hline
 4 \ 1 \ 4 \ 5
 \end{array}$$

$$\begin{array}{l}
 7 - 2 = 5 \\
 8 - 4 = 4 \\
 3 - 2 = 1
 \end{array}$$

HÎNDARÎ

1. Em encama bikaranînên komkirinê bibînin.

Hezaranî	Sedanî	Dehanî	Yekanî
3	2	6	4
+ 4	7	2	5
...	...	...	...

		2720	2468
2148	5529	4000	4732
<u>+ 1435</u>	<u>+ 5463</u>	<u>+ 1111</u>	<u>+ 1543</u>
.....	.....	.....	.....

$$4215 + 2143 = \dots$$

$$2014 + 5278 = \dots$$

2. Em li cihê xalan hejmarên guncaw binivîsin.

		3 . 2 1
4 1 2 3	4 . 4 .	. 4 . .
<u>+ . . . .</u>	<u>+ . 5 . 3</u>	<u>+ 5 1 1 2</u>
5 7 9 5	5 9 8 4	9 5 7 5

3. Em encama bikaranînên derxistinê yê li jêr bibînin.

Hezaranî	Sedanî	Dehanî	Yekanî
5	1	3	8
- 3	1	0	4
...	...	...	...

7964	5261	4135	8430
<u>- 4632</u>	<u>- 4529</u>	<u>- 56</u>	<u>- 742</u>
.....	.....	.....	.....

4. Em li cihê xalan hejmarên guncaw binivîsin.

6 3 4 5	.....	3 4 5 7
<u>- .....</u>	<u>- 7 4 3 5</u>	<u>- .....</u>
4 2 1 2	2 3 1 2	3 2 1 1

2. Lavîn şalek bi 5400 lîre û destmalek bi 3200 lîreyî kirî.

Lavîn bi giştî cil bi çiqasî kirîn?

Buhayê cilan = ...

3. Bi Nalînê re 3240 û bi Hêlînê re 2125 lîre hene.

Lîreyên Nalîn bi çi qasî ji yê Hêlîn bêtir in?

Lîreyên Nalînê = ...

4. Bazirganekî 2350 gog kirîn, ji wan 198 gog teqiyên.

Çend gogên saxlem man?

Gogên saxlem = ...

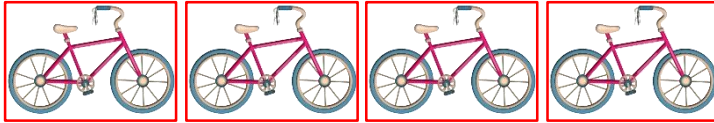
BEŞA SÊYEM: HEVDAN Û PARVEKIRIN

- 1. TÊGÎNA HEVDANÊ**
- 2. TAYBETIYÊN HEVDANÊ**
- 3. TABLOYA HEVDANÊ**
- 4. HEVDANA HEJMARAN**
- 5. PARVEKIRIN**

WANEYA YEKEM: TÊGÎNA HEVDANÊ

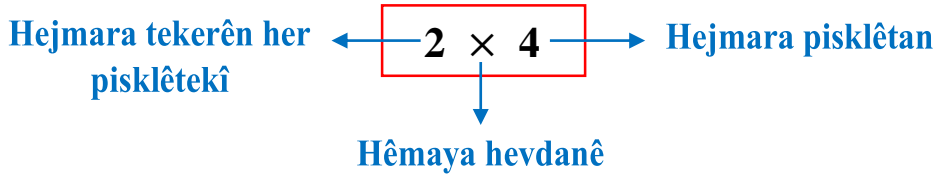
Hejmara tekeran di çar pisklêtan de:

$$2 + 2 + 2 + 2 = 8$$

Bi vî awayî tê nivisîn:

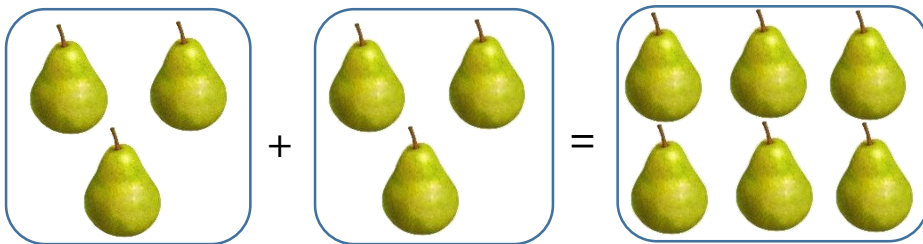
Hejmara tekerên pisklêtekî $\times$ hejmara pisklêtan

Bi vî awayî tê xwendin: **2 hevdan 4**

Em encam digirin ku: **$2 \times 4 = 8$**

Mînak: Em bikaranîna li jêr bibînin.

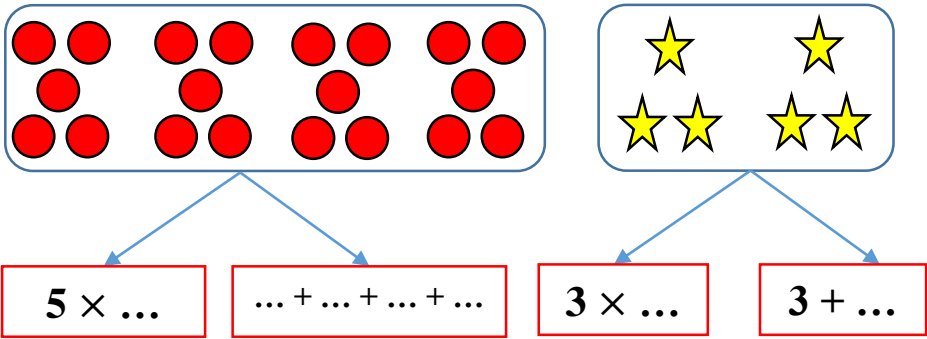

$$3 + 3 = 6$$

Bi vî awayî tê nivisîn: **$3 \times 2 = 6$**

Mînak: Em du rêbazan bi kar bînin.

Mînak: Em li gor mînakê, valahiyan dagirin.

$$5 + 5 + 5 = 5 \times 3$$

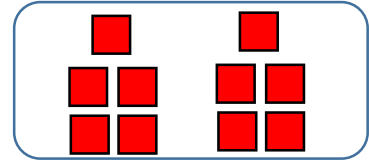
$$6 + 6 = 6 \times \dots$$

Bikaranîna hêmayê hevdanê (×)

Hejmara tekeran:

$$\dots \times \dots$$

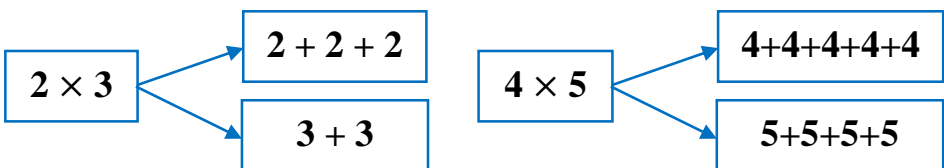

Hejmara daman:

$$\dots \times \dots$$

Hevdan bikaranîna komkirina dubarekirî ye.

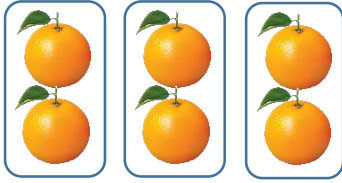
Mînak: Em dibînin ku hevdana hejmaran bi du rêbazan tê nivîsîn.

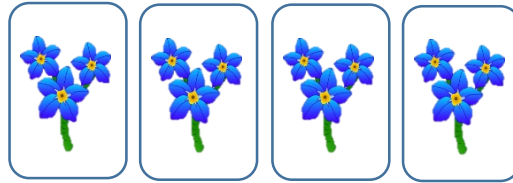
HÎNDARÎ

1. Em valahiyên li jêr dagirin.

$$\dots + \dots + \dots = \dots$$

$$\text{Yan jî } 2 \times \dots = \dots$$

$$\dots + \dots + \dots + \dots = \dots$$

$$\text{Yan jî } 3 \times \dots = \dots$$

2. Em encama bikaranînên li jêr bibînin.

$5 + 5 = \dots$	$3 + 3 + 3 = \dots$	$4 + 4 + 4 + 4 + 4 = \dots$
$5 \times \dots = \dots$	$3 \times \dots = \dots$	$4 \times \dots = \dots$

3. Em valahiyên li jêr dagirin.

$$\dots + \dots + \dots = \dots$$

$$\text{Yan jî } 4 \times \dots = \dots$$

$$\dots + \dots + \dots = \dots$$

$$\text{Yan jî } 2 \times \dots = \dots$$

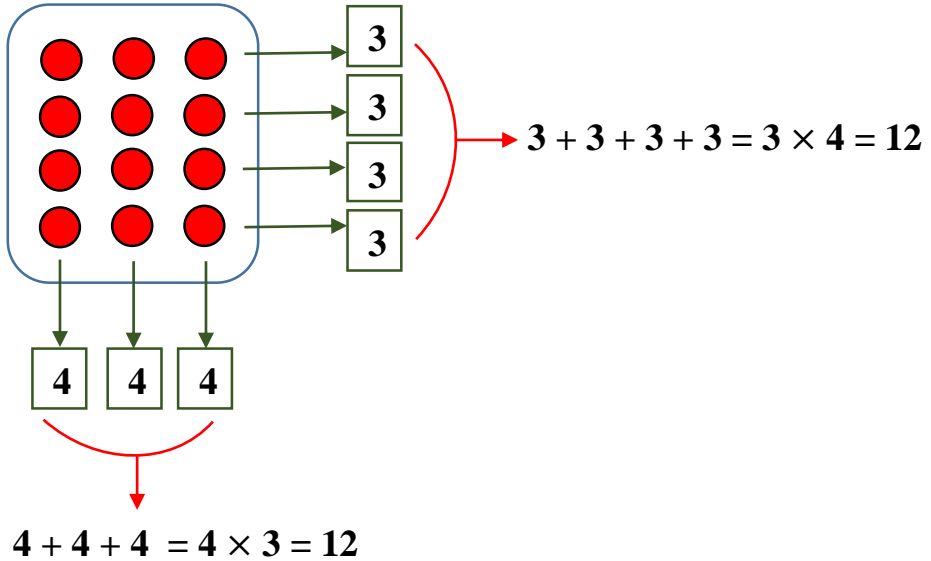
4. Em valahiyên li jêr dagirin.

$$2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 = \dots \times \dots = \dots$$

WANEYA DUYEM: TAYBETIYÊN HEVDANÊ

1. Hevdan bikaranîneke hevguhêr e: Em dikarin hevdanê bi rêzkirina ku em bixwazin, bi kar bînin.

$$3 \times 4 = 4 \times 3 = 12$$

Em dibînin ku hevdan bikaranîneke hevguhêr e.

Mînak: Em valahiyên li jêr dagirin.

$$3 \times 5 = 5 \times \dots$$

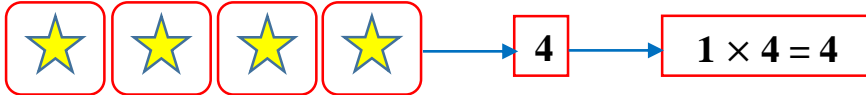
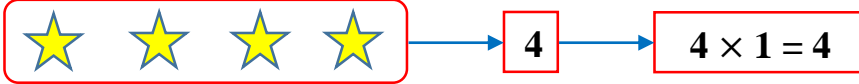
$$4 \times 6 = 6 \times \dots$$

$$2 \times 7 = 7 \times \dots$$

2. Di hevdanê de hejmarê (1) bêbandor e:

$$1 \times \text{hejmarekê} = \text{hejmar} \times 1 = \text{heman hejmar e}$$

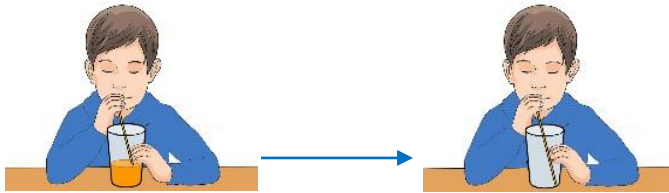
$$4 \times 1 = 1 \times 4 = 4$$

Em dibînin ku di hevdanê de hejmarê 1'ê endama bêbandor e.

Mînak: Em valahiyên li jêr dagirin.

$$1 \times 3 = \dots \quad , \quad 5 \times 1 = \dots \quad , \quad 1 \times 2 = \dots$$

3. Di hevdanê de hejmarê (0) endama mijok e:

$$0 \times \text{hejmarekê} = \text{hejmar} \times 0 = 0$$

Mînak: Em valahiyên li jêr dagirin.

$$0 \times 2 = 0 \quad , \quad 0 \times 5 = \dots \quad , \quad 4 \times 0 = \dots$$

HÎNDARÎ

1. Em bikaranînên hevguhêr bigihînin hev.

2×5

2×8

4×8

6×3

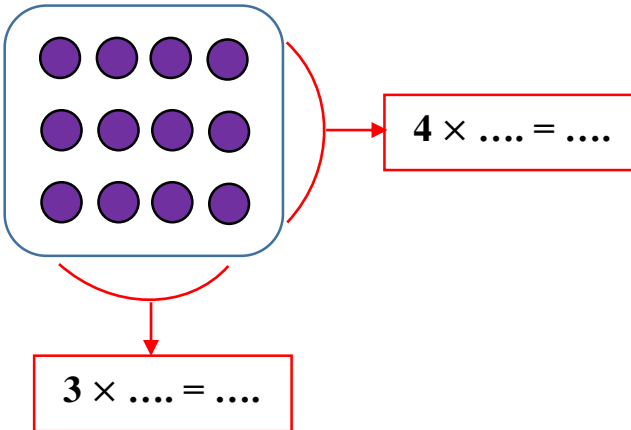
8×2

5×2

3×6

8×4

2. Em valahiyên li jêr dagirin.

3. Em valahiyên li jêr dagirin.

$1 \times \dots = 4$	$\dots \times 5 = 5$
$1 \times 3 = \dots$	$0 \times 3 = \dots$
$\dots \times 4 = 0$	$2 \times \dots = 0$

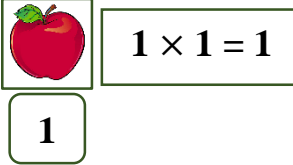

WANEYA SÊYEM: TABLOYA HEVDANÊ

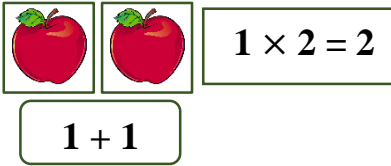
1. Tabloya hevdana hejmarê (1):

$$1 \times \text{hejmarekê} = \text{hejmar} \times 1 = \text{heman hejmar e}$$

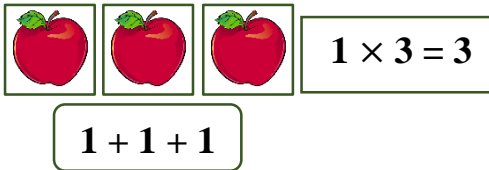
Hejmara sêvan

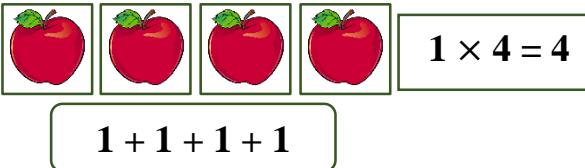
Hejmara sêvan

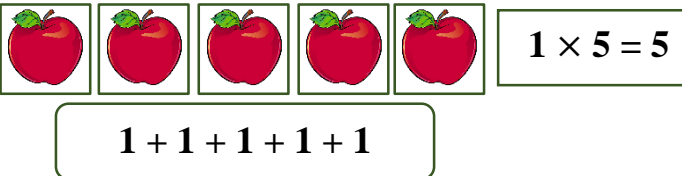
Hejmara sêvan

Hejmara sêvan

Hejmara sêvan

	$1 \times 0 = 0$
	$1 \times 1 = 1$
	$1 \times 2 = 2$
	$1 \times 3 = 3$
	$1 \times 4 = 4$
1 ×	$1 \times 5 = 5$
	$1 \times 6 = 6$
	$1 \times 7 = 7$
	$1 \times 8 = 8$
	$1 \times 9 = 9$
	$1 \times 10 = 10$

2. Tabloya hevdana hejmara (2):

$2 \times$ hejmarekê **yan jî** heman hejmar $\times 2$

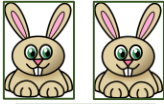
Hejmara guhên kîvroşkan

$$2 \times 1 = 2$$

2

Hejmara guhên kîvroşkan

$$2 \times 2 = 4$$

$2 + 2$

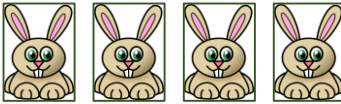
Hejmara guhên kîvroşkan

$$2 \times 3 = 6$$

$2 + 2 + 2$

Hejmara guhên kîvroşkan

$$2 \times 4 = 8$$

$2 + 2 + 2 + 2$

Hejmara guhên kîvroşkan

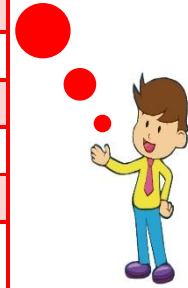

$$2 \times 5 = 10$$

$2 + 2 + 2 + 2 + 2$

$2 \times 0 = 0$
$2 \times 1 = 2$
$2 \times 2 = 4$
$2 \times 3 = 6$
$2 \times 4 = 8$
$2 \times 5 = 10$
$2 \times 6 = 12$
$2 \times 7 = 14$
$2 \times 8 = 16$
$2 \times 9 = 18$
$2 \times 10 = 20$

$2 \times$

3. Tabloya hevdana hejmara (3):

$3 \times$ hejmarekê **yan jî** heman hejmar $\times 3$

Hejmara lingên terebêzeyan

  $3 \times 1 = 3$
 3

Hejmara lingên terebêzeyan

  $3 \times 2 = 6$
 $3 + 3$

Hejmara lingên terebêzeyan

  $3 \times 3 = 9$
 $3 + 3 + 3$

Hejmara lingên terebêzeyan

  $3 \times 4 = 12$
 $3 + 3 + 3 + 3$

Hejmara lingên terebêzeyan

  $3 \times 5 = 15$
 $3 + 3 + 3 + 3 + 3$

	$3 \times 0 = 0$
	$3 \times 1 = 3$
	$3 \times 2 = 6$
	$3 \times 3 = 9$
	$3 \times 4 = 12$
$3 \times$	$3 \times 5 = 15$
	$3 \times 6 = 18$
	$3 \times 7 = 21$
	$3 \times 8 = 24$
	$3 \times 9 = 27$
	$3 \times 10 = 30$

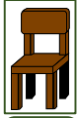

4. Tabloya hevdana hejmara (4):

$4 \times$ hejmarekê **yan jî** heman hejmar $\times 4$

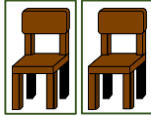
Hejmara lingên kursiyê

$$4 \times 1 = 4$$

4

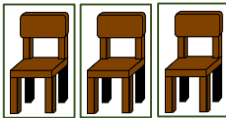
Hejmara lingên kursiyên

$$4 \times 2 = 8$$

$4 + 4$

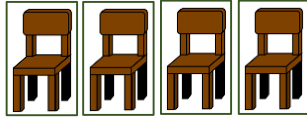
Hejmara lingên kursiyên

$$4 \times 3 = 12$$

$4 + 4 + 4$

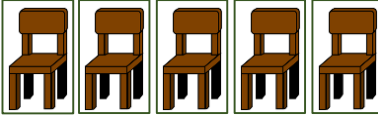
Hejmara lingên kursiyên

$$4 \times 4 = 16$$

$4 + 4 + 4 + 4$

Hejmara lingên kursiyên

$$4 \times 5 = 20$$

$4 + 4 + 4 + 4 + 4$

	$4 \times 0 = 0$
	$4 \times 1 = 4$
	$4 \times 2 = 8$
	$4 \times 3 = 12$
	$4 \times 4 = 16$
$4 \times$	$4 \times 5 = 20$
	$4 \times 6 = 24$
	$4 \times 7 = 28$
	$4 \times 8 = 32$
	$4 \times 9 = 36$
	$4 \times 10 = 40$

5. Tabloya hevdana hejmara (5):

$5 \times$ hejmarekê **yan jî** heman hejmar $\times 5$

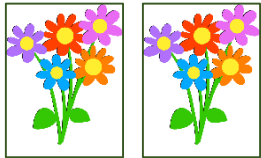
Hejmara gulan

$$5 \times 1 = 5$$

5

Hejmara gulan

$$5 \times 2 = 10$$

$5 + 5$

Hejmara gulan

$$5 \times 3 = 15$$

$5 + 5 + 5$

Hejmara gulan

$$5 \times 4 = 20$$

$5 + 5 + 5 + 5$

Hejmara gulan

$$5 \times 5 = 25$$

$5 + 5 + 5 + 5 + 5$

5x	$5 \times 0 = 0$
	$5 \times 1 = 5$
	$5 \times 2 = 10$
	$5 \times 3 = 15$
	$5 \times 4 = 20$
	$5 \times 5 = 25$
	$5 \times 6 = 30$
	$5 \times 7 = 35$
	$5 \times 8 = 40$
	$5 \times 9 = 45$
	$5 \times 10 = 50$

6. Tabloyên hejmarên (6 , 7 , 8 û 9):

Têbînî: Beşên tabloyê yê rengê wan şî in, bikaranînen hevdanê yê nû ne û beşên bi rengên din, bikaranînen hevdanê yê dubarekirî ne.

6×	$6 \times 0 = 0$	7×	$7 \times 0 = 0$	8×	$8 \times 0 = 0$	9×	$9 \times 0 = 0$
	$6 \times 1 = 6$		$7 \times 1 = 7$		$8 \times 1 = 8$		$9 \times 1 = 9$
	$6 \times 2 = 12$		$7 \times 2 = 14$		$8 \times 2 = 16$		$9 \times 2 = 18$
	$6 \times 3 = 18$		$7 \times 3 = 21$		$8 \times 3 = 24$		$9 \times 3 = 27$
	$6 \times 4 = 24$		$7 \times 4 = 28$		$8 \times 4 = 32$		$9 \times 4 = 36$
	$6 \times 5 = 30$		$7 \times 5 = 35$		$8 \times 5 = 40$		$9 \times 5 = 45$
	$6 \times 6 = 36$		$7 \times 6 = 42$		$8 \times 6 = 48$		$9 \times 6 = 54$
	$6 \times 7 = 42$		$7 \times 7 = 49$		$8 \times 7 = 56$		$9 \times 7 = 63$
	$6 \times 8 = 48$		$7 \times 8 = 56$		$8 \times 8 = 64$		$9 \times 8 = 72$
	$6 \times 9 = 54$		$7 \times 9 = 63$		$8 \times 9 = 72$		$9 \times 9 = 81$
$6 \times 10 = 60$	$7 \times 10 = 70$	$8 \times 10 = 80$	$9 \times 10 = 90$				

Hevdana lixehê û libinhev:

Em dikarin bikaranîna hevdanê bi du rêbazan çêbikin.

Mînak: Em hevdana 3 bi 5`an re bibînin.

Hevdana lixehê: $3 \times 5 = 15$

3

Hevdana libinhev: $\times 5$

15

Mînak: Em bikaranîna hevdana li jêr bi du rêbazan çêbikin.

$$2 \times 3 = 6$$

Yan jî

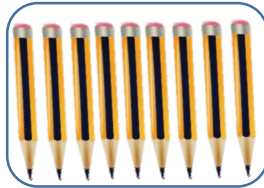
$$\begin{array}{r} 2 \\ \times 3 \\ \hline 6 \end{array}$$

Girêftarî:

1. Eger buhayê pênûsekê 5 lîre bin, wê buhaya 9 pênûsan çi qas be?

5 lîre

$$5 \times 9 = 45 \text{ lîre}$$

2. Şîlan her roj 5 rûpelan ji pirtûkekê dixwîne.

Di 8 rojan de çend rûpel xwendiyê.

$$5 \times 8 = 40 \text{ rûpel}$$

HÎNADRÎ

1. Em valahiyên di tabloya li jêr dagirin.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	2	...	...	...	...	...	...	...	...

2. Em encama bikaranînên li jêr bibînin.

3	5	4	6
$\times 9$	$\times 6$	$\times 8$	$\times 6$
.....	.....	.....	.....

$3 \times 6 = \dots$, $4 \times 7 = \dots$, $5 \times 3 = \dots$

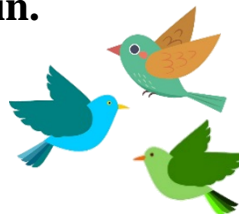
3. Em encama hevdanê bi du rêbazan çêbikin.

	$\dots \times \dots = \dots$	Yan jî	$\begin{array}{r} \dots \\ \times \dots \\ \hline \dots \end{array}$
--	------------------------------	--------	--

4. Em valahiyên li jêr dagirin.

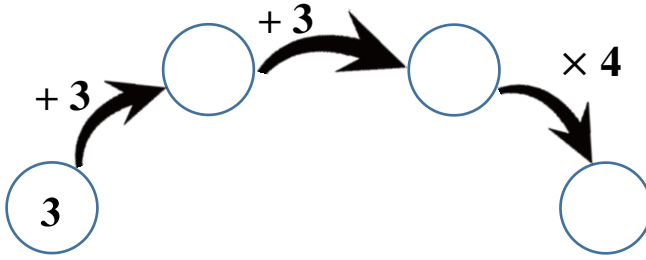
Hejmara baskên sê çûkan:

$\dots \times \dots = \dots$

5. Em bikaranînên li jêr berdewam bikin.

6. Em van girêftariyan çare bikin.

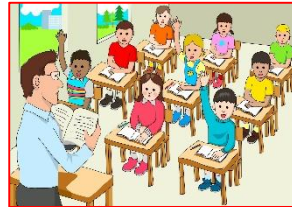
1. Pênc pinpinîk hene, ji her pinpinîkekê re du bask hene. Hejmara baskên her pênc pinpinîkan çiqas e?

2. Di mala me de, sê keman hene û her kemanek 4 têlên wê hene. Hejmara têlên her sê kemanan çiqas e?

3. Xwendekar di polê de di sê rêzan de rûniştin, di her rêzekê de sê xwendekar hene. Hejmara xwendekarên vê polê çiqas e?

4. Her tirimbêlek çar tekerên wê hene, tekerên pênc tirimbêlan çend in?

WANEYA ÇAREM: HEVDANA HEJMARAN

1. Hevdana hejmara yekpêpilk bi hejmara dupêpilk re.

Mînak: Em hevdana 3 bi 32`yan re bibînin.

Dema em hejmara yekpêpilk hevdanî hejmara dupêpilk dikin, destpêkê em hejmarê hevdanî yekaniyê dikin û encamê li bin yekaniyê dinivîsin, piştî em hejmarê hevdanî dehaniyê dikin û encamê li bin dehaniyê dinivîsin.

$$\begin{array}{r} \text{D} \quad \text{Y} \\ 3 \quad 2 \\ \times \quad 3 \\ \hline 9 \quad 6 \end{array}$$

Mînak: Em encama bikaranînên li jêr bibînin.

$$\begin{array}{r} 13 \\ \times 2 \\ \hline 26 \end{array} \quad \begin{array}{r} 22 \\ \times 4 \\ \hline \dots \end{array} \quad \begin{array}{r} 30 \\ \times 3 \\ \hline \dots \end{array} \quad \begin{array}{r} 21 \\ \times 1 \\ \hline \dots \end{array}$$

Girêftarî: Di bexçeyekî de 3 rêz şitil hene, di her rêzekê de 12 şitil hene. Bi giştî çend şitil di bexçe de hene?

Çare:

$$\begin{array}{r} 12 \\ \times 3 \\ \hline 36 \text{ şitil} \end{array}$$

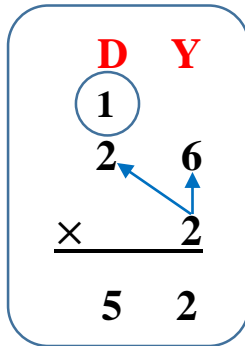

Agahî:

Eger encama hevdana hejmarê bi yekaniya hejmara dupêpilk re, hejmarek dupêpilk be, em yekaniya wê di encamê de dinivîsin û dehaniya wê di dest de dihêlin.

Piştire em didestdemayî li encama hevdana hejmarê bi dehaniya hejmara dupêpilk re zêde dikin û li dehaniya encamê zêde dikin.

Mînak: Em hevdana 2 bi 26`an re bibînin.

Mînak: Em bikaranînên li jêr bibînin.

$\textcircled{1}$	$\bigcirc$	$\bigcirc$	$\bigcirc$
24	17	12	46
$\times \quad 3$	$\times \quad 5$	$\times \quad 8$	$\times \quad 2$
$\hline$			
72	.....	.....	.....

2. Hevdana hejmara yekpêpilk bi hejmara sêpêpilk re.

Mînak: Em hevdana 3 bi 312`an re bibînin.

Di vê rewşê de, em hejmarê hevdanî yekanî, piştî hevdanî dehanî û piştî hevdanî sedaniyê dikin.

S	D	Y
3	1	2
×		
3		

9	3	6

Mînak: Em hevdana 4 bi 215`an re bibînin.

S	D	Y
	2	
2	1	5
×		
4		

8	6	0

Mînak: Em encama bikaranînên li jêr bibînin.

344	201	145	113
× 2	× 3	× 3	× 6
-----	-----	-----	-----
688	.....	.....	.....

3. Hevdana hejmara dupêilk bi hejmara dupêilk re.

Mînak: Em hevdana 23 bi 12`an re bibînin.

Di vê rewşê de, em yekaniya hejmara duyem hevdanî yekanî û dehaniya hejmara yekem dikin û encama yekem dinivîsin, piştê em dehaniya hejmara duyem hevdanî yekanî û dehaniya hejmara yekem dikin, û encama duyem ji destpêka pêpilka dehanî dinivîsin.

Di dawiyê de, em her du encaman kom dikin.

$$\begin{array}{r}
 \text{S} \quad \text{D} \quad \text{Y} \\
 \quad 2 \quad 3 \\
 \times \quad 1 \quad 2 \\
 \hline
 \quad 4 \quad 6 \\
 + 2 \quad 3 \\
 \hline
 2 \quad 7 \quad 6
 \end{array}$$

Mînak: Em hevdana 24 bi 13`an re bibînin.

$$\begin{array}{r}
 \text{S} \quad \text{D} \quad \text{Y} \\
 \quad 1 \\
 \quad 2 \quad 4 \\
 \times \quad 1 \quad 3 \\
 \hline
 \textcircled{1} \quad 7 \quad 2 \\
 + 2 \quad 4 \\
 \hline
 3 \quad 1 \quad 2
 \end{array}$$

Mînak: Em encama bikaranînên li jêr bibînin.

$$\begin{array}{r}
 22 \\
 \times 13 \\
 \hline
 286
 \end{array}
 \quad
 \begin{array}{r}
 43 \\
 \times 12 \\
 \hline
 \dots
 \end{array}
 \quad
 \begin{array}{r}
 \textcircled{3}6 \\
 \times 21 \\
 \hline
 \dots
 \end{array}
 \quad
 \begin{array}{r}
 \textcircled{1}7 \\
 \times 43 \\
 \hline
 \dots
 \end{array}$$

HÎNDARÎ

1. Em encama bikaranînên li jêr bibînin.

43	32	14	26
$\times 2$	$\times 3$	$\times 5$	$\times 4$
.....	.....	.....	.....

123	413	164	237
$\times 3$	$\times 2$	$\times 5$	$\times 4$
.....	.....	.....	.....

41	32	13	27
$\times 12$	$\times 31$	$\times 26$	$\times 22$
.....	.....	.....	.....

2. Sê refên dibistanekê hene, di her refekê de 24 xwendekar hene.

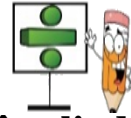
Hejmara xwendekarên dibistanê çiqas e?

3. Di dikanekê de 22 sindoq hene, di her sindoqekê de 15 gog hene.

Di dikanê de çend gog hene?

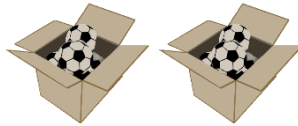
WANEYA PÊNCHEM: PARVEKIRIN

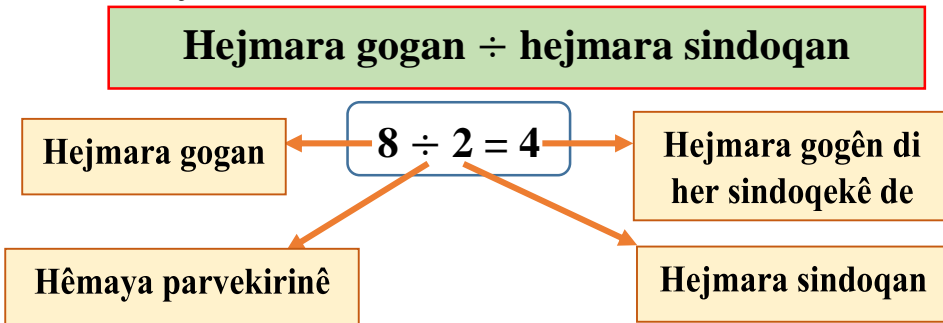
Mînak: Em dixwazin 8 gogan biyeksanbûn li du sindoqan belav bikin. Çend gog dikevin her sindoqekê?

Çare: Em ê her, çar gogan bixin sindoqekê.

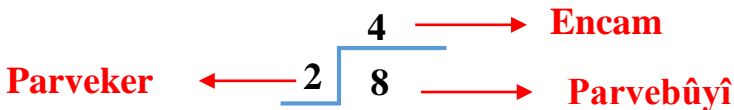

Bi vî awayî tê nivisîn:

Bi vî awayî tê xwendin: **8 parvekirin 2**

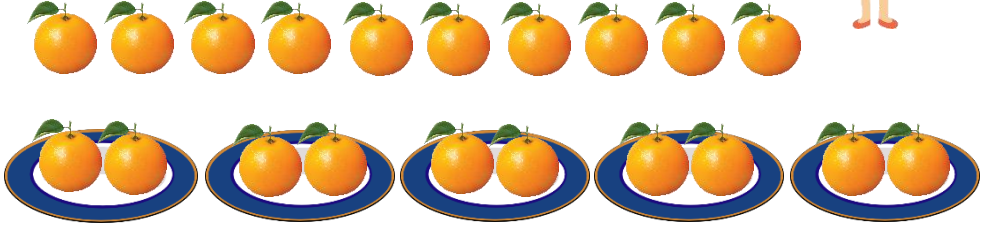
Têbînî: Em dikarin bikaranîna parvekirinê a $8 \div 2$ bi vî awayî binivîsin.

Em dikarin parvekirinê bi vî awayî jî çêbikin: $8 \overline{) 2} \underline{4}$

Mînak: Nesrîn dixwaze 10 pirteqalan li 5 sêniyan biyeksanbûn belav bike.

$$10 \div 5 = 2$$

Parvekirin: Bikaranîna belavkirina bi yeksanbûn e.

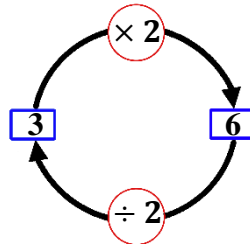
Têkiliya parvekirinê bi hevdanê re:

Ev teşe bikaranîna hevdanê şîrove dike: $3 \times 2 = 6$

Em dikarin bibêjin, ev teşe parvekirina 6 sêvan li du beşên yeksan ku di her beşê de 3 sêv hebin şîrove dike: $6 \div 2 = 3$

Têkilî bi vî awayî ye:

Parvekirin û hevdan du bikaranînên berovajî hev in.

Mînak: $18 \div 3 = \dots$

Em ê li hejmarekê bigerin ku em hevdañî 3`yan bikin encam 18 be.

$$\dots \times 3 = 18$$

$$6 \times 3 = 18$$

$$18 \div 3 = 6$$

Mînak: Em valahiyên li jêr dagirin.

$5 \times 7 = \dots$	$3 \times 4 = \dots$
$35 \div 5 = \dots$	$12 \div 4 = \dots$

Girêftarî: Eger 20 xwendekar li 5 komên wekhev bîn belavkirin, wê hejmara xwendekaran di her komekê de çiqas be?

Çare: $20 \div 5 = 4$ xwendekar

Girêftarî: Eger 24 pênûs li 8 xwendekaran bi yeksanbûn bîn belavkirin, wê çend pênûs bighêje her xwendekarekî?

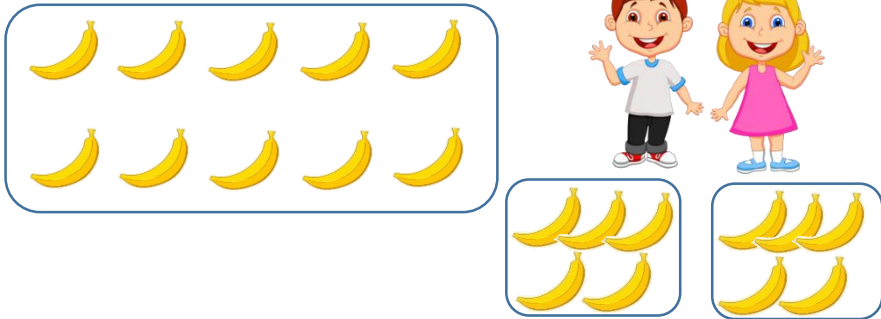
Çare: $24 \div 8 = 3$ pênûs

Dîtina encama parvekirinê:

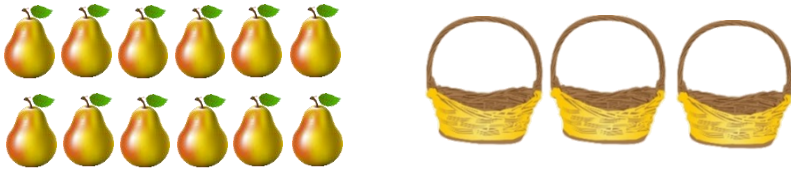
1. Em mozan bi yeksanbûn li zarokan belav bikin.

Her yek ji van zarokan 5 mozan bi dest dixê.

Ango: $10 \div 2 = 5$

2. Em hirmiyên bi yeksanbûn li zembêlan belav bikin.

Her zembêlek 4 hirmiyên di nava xwe de digire.

Ango: $12 \div 3 = 4$

Mînak: Em encama bikaranînên li jêr bibînin.

$27 \div 3 = \dots$	$15 \div 5 = \dots$	$6 \div 2 = \dots$
$25 \div 5 = \dots$	$18 \div 2 = \dots$	$10 \div 5 = \dots$

Parvekirina hejmareke dupêpilk li hejmareke yekpêpilk.

Mînak: Em parvekirina 26 li 2 bibînin.

Ji bo parvekirina 26 li 2`yan em destpêkê 2`yê dehanî li 2`yan parve dikin, encam dibe 1 û li dehaniya encamê tê nivisîn, piştî em 6`ê yekanî li 2`yan parve dikin, encam dibe 3 û li yekaniya encamê tê nivisîn.

$$\begin{array}{r}
 13 \\
 2 \overline{) 26} \\
 \underline{- 2} \\
 06 \\
 \underline{- 6} \\
 0
 \end{array}$$

Mînak: Em encama bikaranînên li jêr bibînin.

$$\begin{array}{r}
 23 \\
 3 \overline{) 69} \\
 \underline{- 6} \\
 09 \\
 \underline{- 9} \\
 0
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 11 \\
 5 \overline{) 55} \\
 \underline{- 5} \\
 05 \\
 \underline{- 5} \\
 0
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 17 \\
 2 \overline{) 34} \\
 \underline{- 2} \\
 14 \\
 \underline{- 14} \\
 00
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 14 \\
 4 \overline{) 56} \\
 \underline{- 4} \\
 16 \\
 \underline{- 16} \\
 00
 \end{array}$$

Girêftarî: Siyamend 66 pirtûk li 3 rêzan bi yeksanbûn belav kir.

Di her rêzekê de hejmara pirtûkan çiqas e?

$$\begin{array}{r}
 22 \\
 3 \overline{) 66} \\
 \underline{- 6} \\
 06 \\
 \underline{- 6} \\
 0
 \end{array}$$

HÎNDARÎ

1. Em bikaranîna gunçaw bi nîşana ✓ hilibijêrin.

- 8 xwendekar li 4 maseyan hatin belavkirin, çend xwendekar di her maseyekê de ne?

$$8 \times 4 = 32$$

$$8 \div 4 = 2$$

$$8 - 4 = 4$$

- 16 sêv li 8 zarokan hatin belavkirin, çend sêv digihêjin her zarokêkî?

$$16 + 4 = 20$$

$$16 - 8 = 8$$

$$16 \div 8 = 2$$

2. Em valahiyên li jêr dagirin.

$9 \div 3 = \dots$	$6 \div 2 = \dots$	$8 \div 4 = \dots$
$15 \div 3 = \dots$	$16 \div 2 = \dots$	$32 \div 4 = \dots$

3. Em encama bikaranînên li jêr bibînin.

$$4 \overline{) 84}$$

$$3 \overline{) 45}$$

$$2 \overline{) 36}$$

4. Em van girêftariyan çare bikin.

1. Nanpêjekî 84 nan li 3 firoşgehan belav kir, wê her firoşgehek çend nan bigihêje wê?

2. Cotkarekî 52 darên fêkiyan di 2 rêzan de çandin, di her rêzekê de çend darên fêkiyan çand?

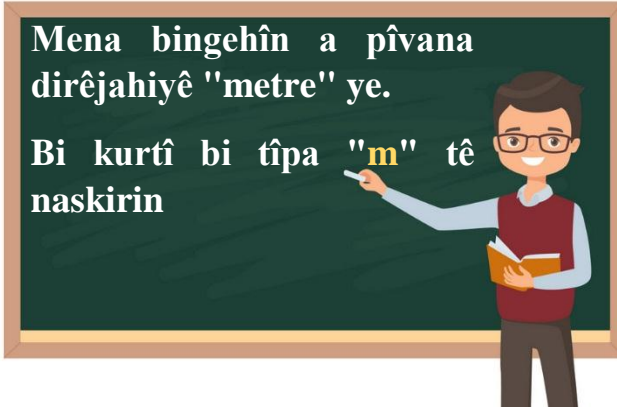
BEŞA ÇAREM: PÎVAN

1. PÎVANA DIRÊJAHİYÊ

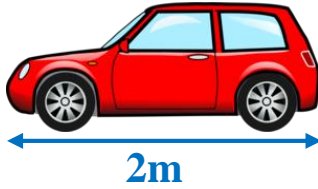
2. PÎVANA SENG, GERMAHÎ Û RONAN

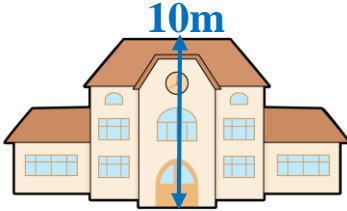
WANEYA YEKEM: PÎVANA DIRÊJAHİYÊ

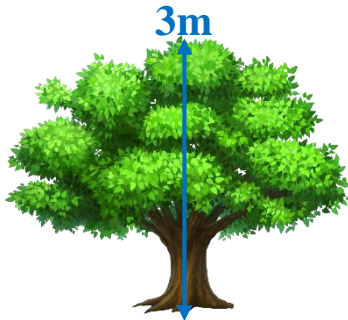
Mînak: Dirêjahiya tirimbêlê **2m** ye.

Mînak: Bilindahiya avahiyê **10m** ye.

Mînak: Bilindahiya darê **3m** ye.

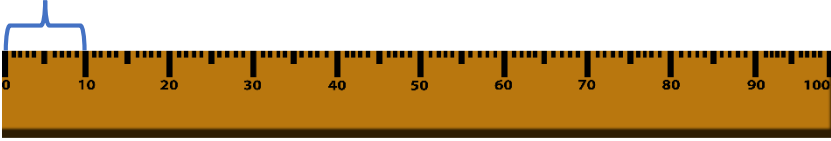

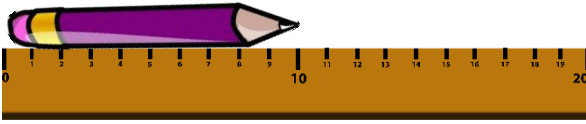
Jêrقاتên metreyê

1. Dêsîmetre: Em metreyê bikin **10** parçeyên wekhev, her parçeyek dibe **1 dêsîmetre** û bi sembola **dm** tê nîşankirin.

1dm

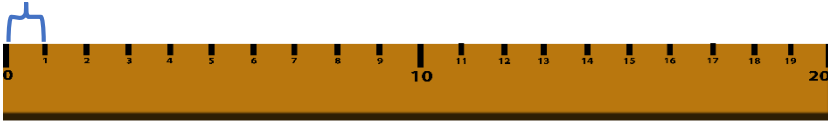

Mînak: Pîvana dirêjahiya pênuşê **1 dm** e.

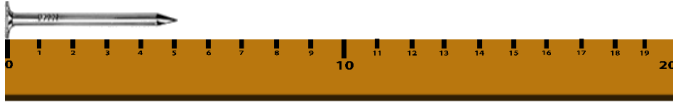

2. Santîmetre: Em dêsîmetre bikin **10** parçeyên wekhev, her parçeyek dibe **1 santîmetre** û bi sembola **cm** tê nîşankirin.

1cm

Mînak: Pîvana dirêjahiya mîx **5 cm** e.

3. Milîmetre: Em santîmetre bikin **10** parçeyên wekhev, her parçeyek dibe **1 milîmetre** û bi sembola **mm** tê nîşankirin.

1mm

Mînak: Pîvana dirêjahiya liba zîreyê (kemûn) **4 mm** e.

Têkiliya di navbera menan de

$$1 \text{ m} = 10 \text{ dm}$$

$$1 \text{ dm} = 10 \text{ cm}$$

$$1 \text{ cm} = 10 \text{ mm}$$

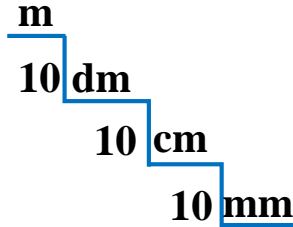

$$1 \text{ m} = 10 \text{ dm}$$

$$1 \text{ m} = 100 \text{ cm}$$

$$1 \text{ m} = 1000 \text{ mm}$$

- Pêlekana guhertinê

Agahî:

1. Di demên kevin de, menên din weke pê ji bo pîvanê dihat bikaranîn.

Eger pê **30 cm** be:

Kîjan dirêjtir e? metre yan pê.

3 pê ji metre mezintir e yan jî biçûktir e?

2. Di kevin de gaz jî dihat bikaranîn.

Eger gaz **58 cm** be:

Kîjan dirêjtir e? metre yan gaz.

Du gaz ji metreyê mezintir an jî biçûktir in?

Têbînî: Dema ku fironiyan li Misirê pîramîd ava kirin, pê û gaz di pîvanê de bi kar anîne.

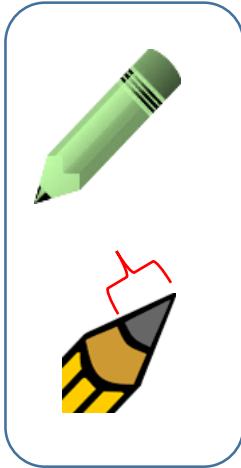

HÎNDARÎ

1. Em her teşeyekê bighêjin pîvana guncaw.

m

cm

dm

mm

2. Em hêmayên ($>$, $<$, $=$) di dama guncaw de bi cî bikin.

6 m

7 m

5 dm

2 mm

10 dm

1 m

3. Em valahiyên li jêr dagirin.

1 m = ... cm

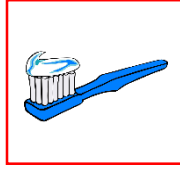
3 m = ... cm

1 dm = ... cm

1 cm = ... mm

4. Em teşeya herî kin bi ✓ nîşan bikin.

5. Em van girêftariyan çare bikin.

1. Lîlavê 14 m caw kirî, 1 m bi kar anî û kenzeyek dirût. Çend metre caw ma?

2. Eger di odayekê de, bilindahiya derî 2 m be û durahiya di navbera derî û ban de 1 m be, bilindahiya odayê ji erdê çend metre ne?

WANEYA DUYEM: PÎVANA SENG, GERMAHÎ Û RONAN

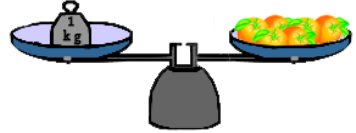
1. Pîvana sengê

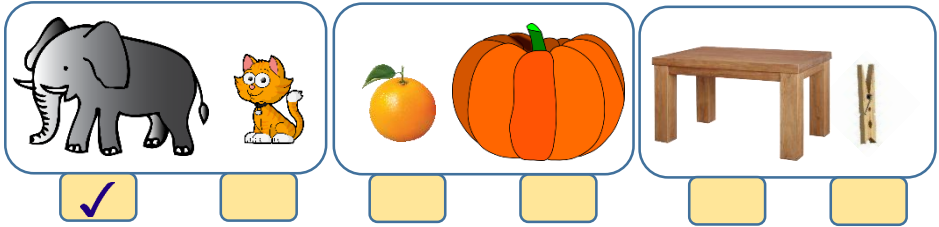
Mena bingehîn a pîvana
sengê kîlogiram e.

Sembola wê "kg" e.

Mînak: Senga pirteqalan 1 kg e.

Mînak: Em hêmaya ✓ li bin senga mezin binivîsin.

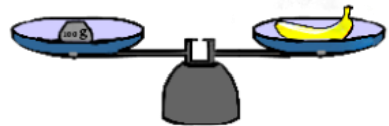

Agahî:

Giram ji jêrقاتên kîlogiramê ye.

$$1 \text{ kg} = 1000 \text{ g}$$

Mînak: Senga mozê 100 g e.

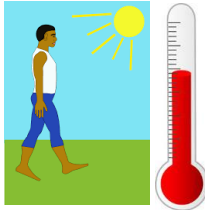

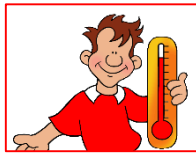
2. Pîvana germahiyê

Yek ji menên pîvana germahiyê **pileya sedeyî** ye û bi bazinekî biçûk tê nîşankirin, li ser hejmarê tê nivîsîn ($^{\circ}$ C) û bi awayê pileya sedeyî (Silisyos) tê xwendin.

Mînak: Pîvana germahiya di nîvro de, ya rojê havînê (40° C) ye.

- Terezuya germahiyê (Tirmometre), yek ji alavên pîvana germahiyê ye.

Em lêkolîn bikin:

- Pileya germahiya laşê mirovê saxlem: (30 , 37 , 45)

3. Pîvana ronan

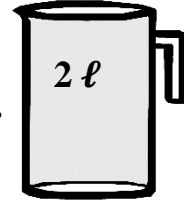
Mena bingehîn a pîvana ronan **litre** ye.

Sembola wê **ℓ** ye.

- Her litreyekê çêdike

- Her 2 litreyan çêdike.

Mînak: Satila şîr 5 litre ye.

Mînak: Galonê zeytê 4 litre ye.

HÎNDARÎ

1. Em her teşeyekê bigihêjin pîvana guncaw.

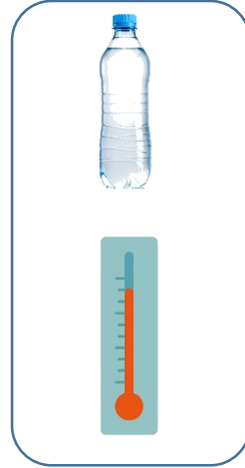

Kg

ℓ

g

27°C

2. Em valahiyên li jêr dagirin.

- Mena guncaw a pîvana senga sinoqeke sêv: ...
- Mena guncaw a pîvana germahiya laşê mirov: ...
- Mena guncaw a pîvana qaseya avê di bermîlekê de: ...

3. Em bersiva rast hilbijêrin.

- Ji menên pîvana sengê: (m , ℓ , kg)
- Ji menên pîvana ronan: (ℓ , cm , m)

BEŞA PËNCEM: GEOMETRÎ

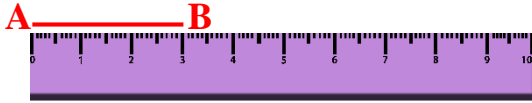
1. BIKARANÎNA RASTKÊŞÊ
DI PÎVANA DIRËJAHIYA
PARÇERASTEKEKÊ DE

2. GOŞE

WANeya YEKEM: BIKARANÎNA RASTKÊŞÊ DI PÎVANA DIRÊJAHIYA PARÇERASTEKEKÊ DE

- Em di teşeya li jêr de dibînin ku dirêjahiya parçerasteka $AB = 3$ cm ye.

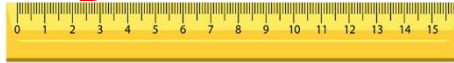
Mînak: Em valahiyên li jêr bi hejmarên guncaw dagirin.

A — B

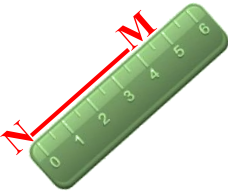

$AB = \dots$ cm

C — D

$CD = \dots$ cm

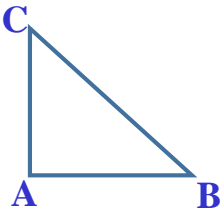

$NM = \dots$ cm

$DF = \dots$ cm

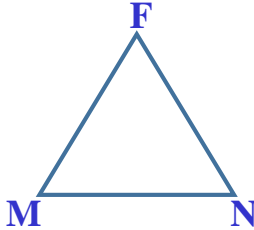
Mînak: Em rastkêşê ji bo pîvana dirêjahiyên kenarên teşeyan bi kar bînin.

$AB = \dots$ cm

$AC = \dots$ cm

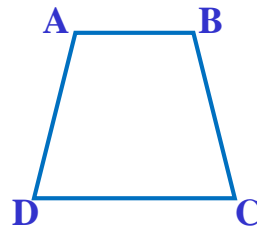
$BC = \dots$ cm

$NF = \dots$ cm

$MF = \dots$ Cm

$NM = \dots$ Cm

$AB = \dots$ cm

$BC = \dots$ cm

$CD = \dots$ cm

$DA = \dots$ cm

PIRGOŞE

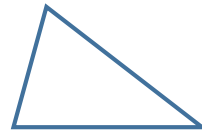
Ji her xêzikeke şkestî û girtî ya ji çend parçerastekan pêk tê re, **pirgoşe** tê gotin.

Pirgoşe li gorî hejmara goşeyên wê tê binavkirin.

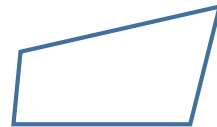

Mînak:

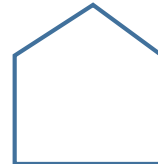
Sêgoşe (hejmara kenarên wê 3 ne)

Çargoşe (hejmara kenarên wê 4 in)

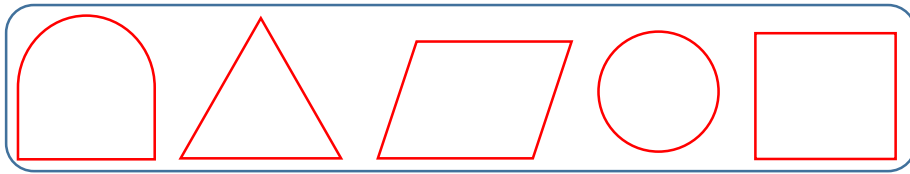

Pêncgoşe (hejmara kenarên wê 5 in)

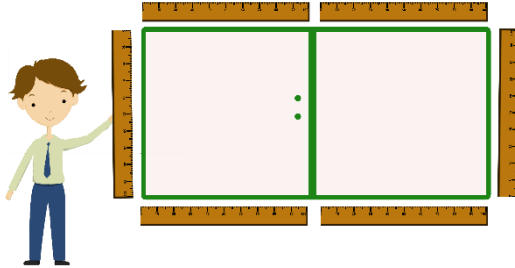

Mînak: Em hêmaya ✓ di hundirê pirgoşeyê de binivîsin.

Derdora pirgoşeyê

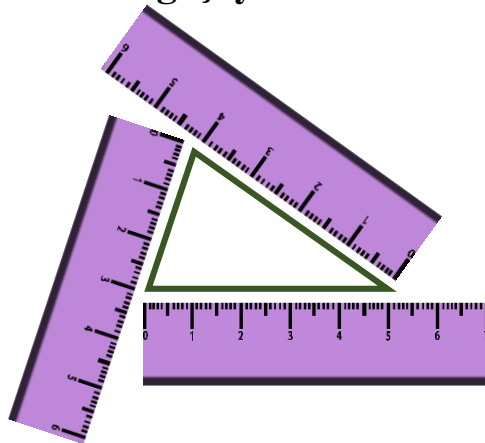

Komkirina dirêjahiya kenarên pirgoşeyê bi navê **derdora pirgoşeyê** tê naskirin û sembola wê (P) ye.

Mînak: Em dirêjahiya derdora sêgoşeyê bibînin.

$$P = 4 + 5 + 3$$

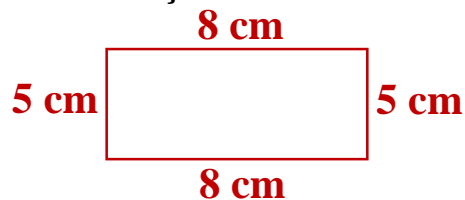
$$= 12 \text{ cm}$$

Mînak: Em dirêjahiya derdora milkêşê bibînin.

$$P = 8 + 5 + 8 + 5$$

$$= 26 \text{ cm}$$

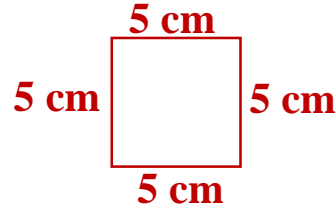

Mînak: Em dirêjahiya derdora damê bibîn.

$$P = 5 + 5 + 5 + 5$$

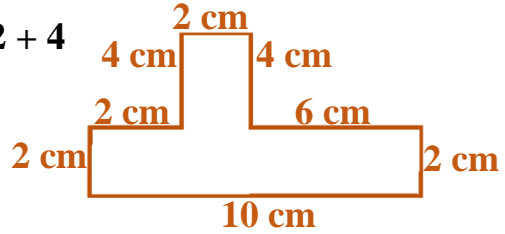
$$= 20 \text{ cm}$$

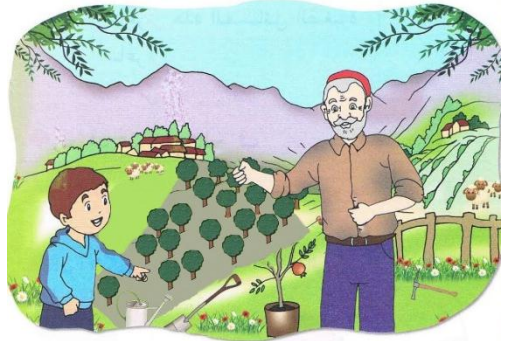
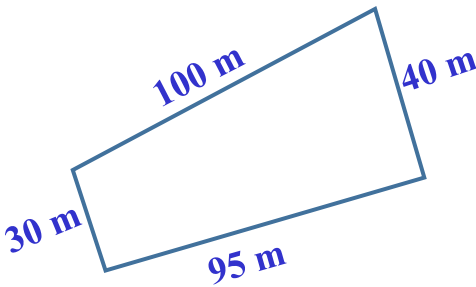
Mînak: Em dirêjahiya derdora teşeya li jêr bibîn.

$$P = 2 + 4 + 6 + 2 + 10 + 2 + 2 + 4$$

$$= 32 \text{ cm}$$

Girêftari: Em ê çawa alîkariya cotkarê ku zeviyê wî wekî teşeya li jêr e bikin û dixwaze dirêjahiya derdora vî zeviyê nas bike.

Çare:

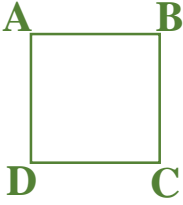
$$P = 100 + 40 + 95 + 30$$

$$= 265 \text{ m derdora zevî ye.}$$

HÎNDARÎ

1. Em bikaranîna rastkêşê dirêjahiyên kenarên teşeyan bibînin.

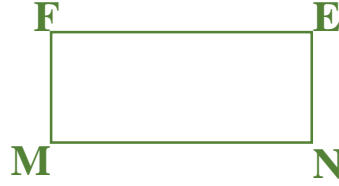
$$AB = \dots \text{ cm}$$

$$BC = \dots \text{ cm}$$

$$CD = \dots \text{ cm}$$

$$DA = \dots \text{ cm}$$

Em dibînin ku her çar kenar .....

$$FE = \dots \text{ cm}$$

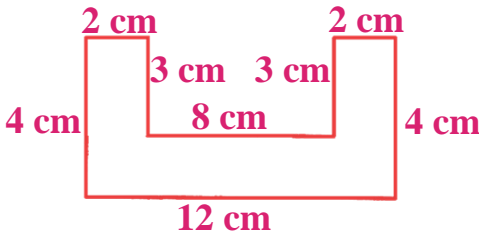
$$EN = \dots \text{ cm}$$

$$NM = \dots \text{ cm}$$

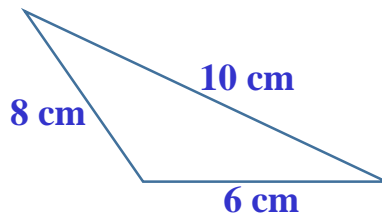
$$MF = \dots \text{ cm}$$

Em dibînin ku her du kenarên beramber .....

2. Em derdora teşeya li jêr bibînin.

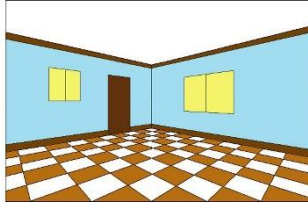

3. Em derdora sêgoşeya li jêr bibînin.

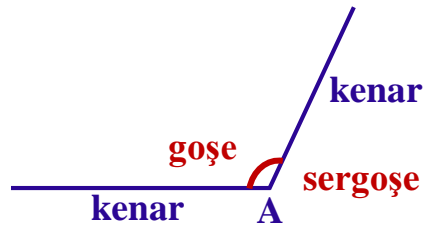

WANĒYA DUYEM: GOŞE

Ji teşeya ku ji du nîvrastek û xaleke hevbeş pêk tê re, goşe tê gotin.

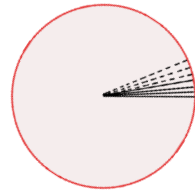
Ji her goşeyekê re du kenar û sergoşeyek heye.

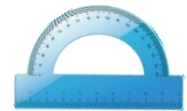
- Goşe bi tîpa hevbeş tê nîşankirin $\hat{A}$

Pile, yek ji menên pîvana goşeyan e.

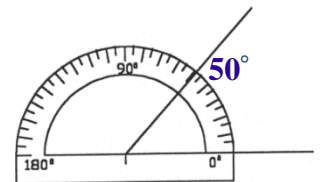
Pile: Em bazin bikin 360 parçeyên wekhev, her parçeyek yek pile ye û bi sembola (1°) tê nîşankirin.

- Yek ji alavên pîvana goşeyan, **goşepîv** e.

Mînak: Teşeya li jêr pîvana goşeyan bi alîkariya goşepîvê dide xuyakirin.

Cureyên goşeyan:

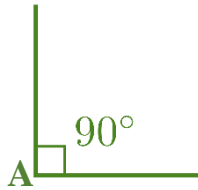
1. Goşeya sifirî: Kenarên wê li ser hev in û pîvana wê (0°) ye.

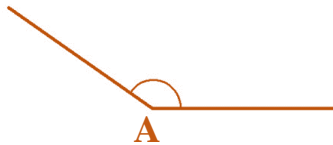
2. Goşeya teng: Pîvana wê ji (0°) mezintir e û ji (90°) biçûktir e.

3. Goşeya tîk: Kenarên wê hevtîk in û pîvana wê (90°) ye.

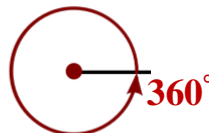
4. Goşeya fireh: Pîvana wê ji (90°) mezintir e û ji (180°) biçûktir e.

5. Goşeya rast: Kenarên wê li ser heman rastekê ne û pîvana wê (180°) ye.

6. Goşeya tam: Bazin çêdike û pîvana wê (360°) ye.

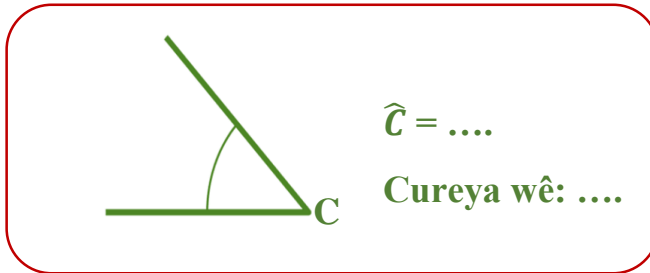
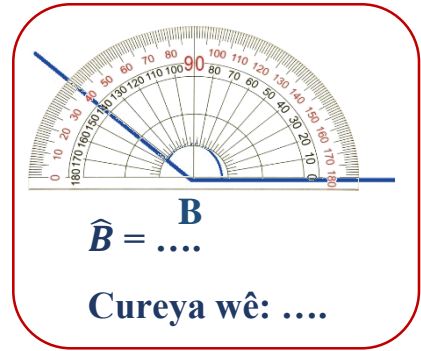
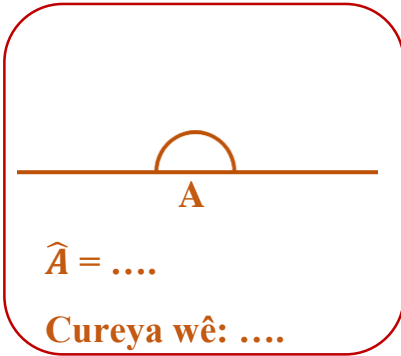

HÎNDARÎ

1. Em cureyên goşeyan binivîsin.

Pîvana goşeyê	Cureya wê
50°	teng
120°	
90°	
45°	
0°	
180°	
360°	

2. Em bi alîkariya goşepîvê, goşeyan bipîvin.

3. Em valahiyên li jêr dagirin.

- Pîvana goşeya tîk ..... ye.
- Pîvana goşeya rast ..... ye.
- Pîvana goşeya tam ..... ye.
- Pîvana goşeya sifirî .....ye.

4. Em goşepîvê di çêkirina van goşeyên li jêr de, li gorî pîvana wan bi kar bînin.

45° , 120° , 90° , 180°

5. Em bersiva rast hilbijêrin.

- Kîjan ji van goşeyan teng e?

150° , 0° , 20°

- Kîjan ji van goşeyan tîk e?

90° , 95° , 40°

- Dema ku saet 3 be, goşe di navbera her du tîran de.

tîk e , teng e , fireh e

BEŞA ŞEŞEM: GIRAFİK

NÎŞANKIRINA BI STÛNAN

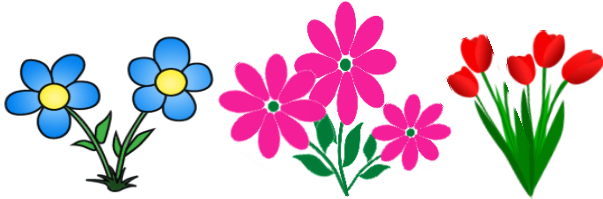

WANE: NÎŞANKIRINA BI STÛNAN

Nîşankirina bi stûnan, ji bo hevrûkirina daneyan alîkariya me dike.

Mînak: Em hejmara van gulan li gorî rengên wan, bi tabloya dubareyê û nîşana bi stûnan, çêbikin.

Reng	Hejmar
Şîn	2
Pembe	3
Sor	5

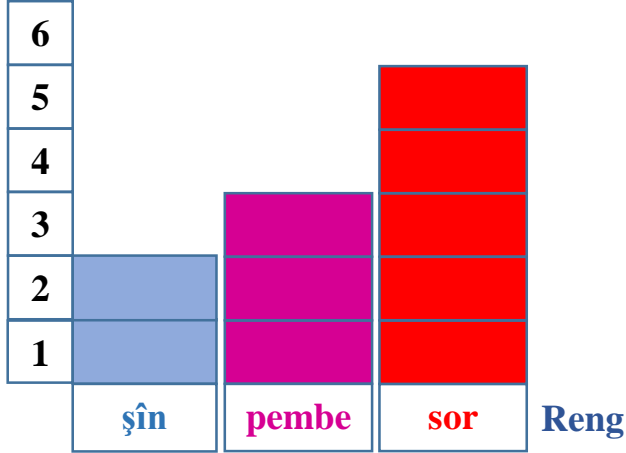
- Em ê destpêkê milkêşan li rex hev çêbikin û rengan tê de binivîsin.
- Piştî, em ê daman li ser hev çêbikin û hejmarê tê de binivîsin.

6			
5			
4			
3			
2			
1			
	şîn	pembe	sor

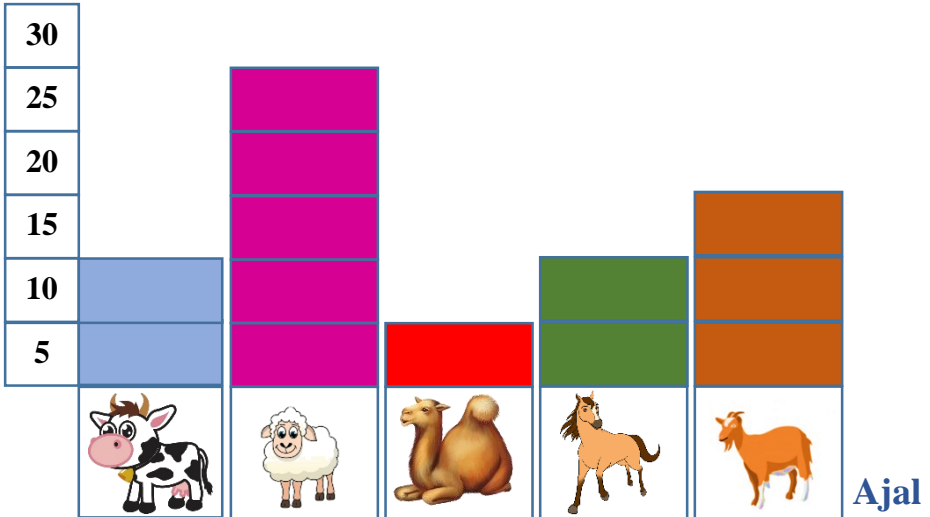
- Em ê milkêşan li ser her milkêşekê, li gorî hejmara gulan xêz bikin.

Hejmara gulan

Mînak: Li gorî nîşankirina bi stûnan a hejmara ajalên cotkarekî, em pirsan bibersivîn.

Hejmara ajalan

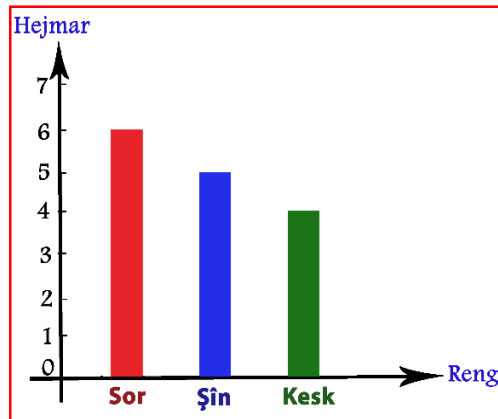
1. Hejmara çêlekan çend e?
2. Hejmara hespan çend e?
3. Ajalên ku hejmara wan 5 in, çi ne?
4. Hejmara mihan bi çiqasî ji ya hêştiran bêhtir e?
5. Hejmara ajalan bi giştî çiqas e?

Mînak: Em hejmara van pimpimokan li gorî rengên wan, bi tabloya dubareyê û nîşana bi stûnan çêbikin.

Em dikarin tîreke rast û tîreke din tîk û berbijor xêz bikin, piştî em stûnan li gorî hejmaran xêz bikin.

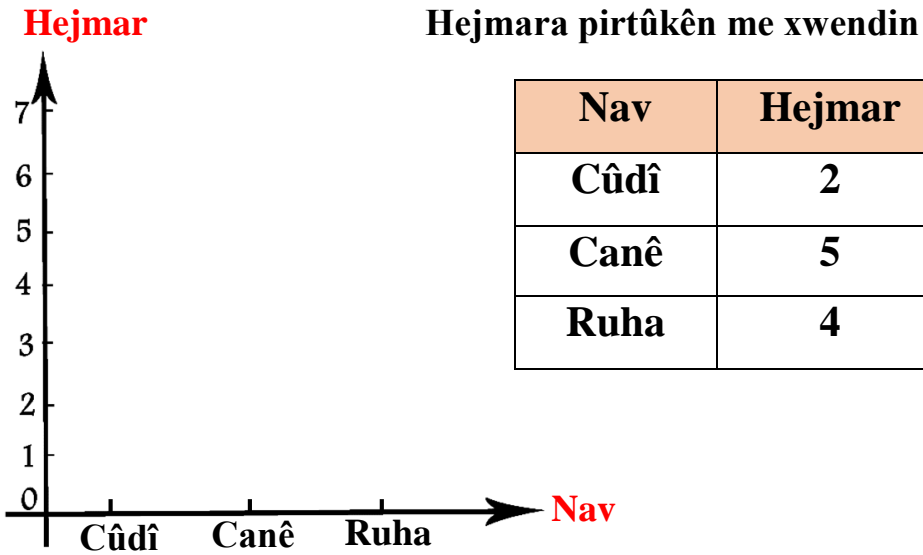
Reng	Pimpimok
Şîn	5
kesk	4
Sor	6

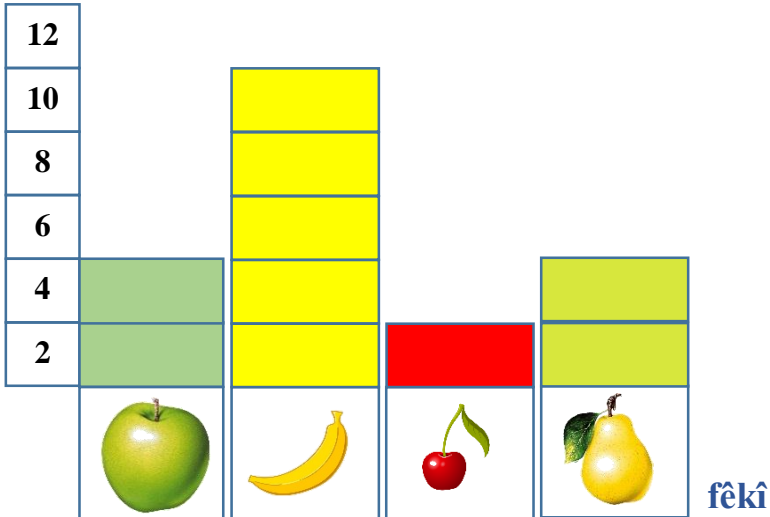
HÎNDARÎ

1. Em li gorî tabloyê nîşana bi stûnan çêbikin.

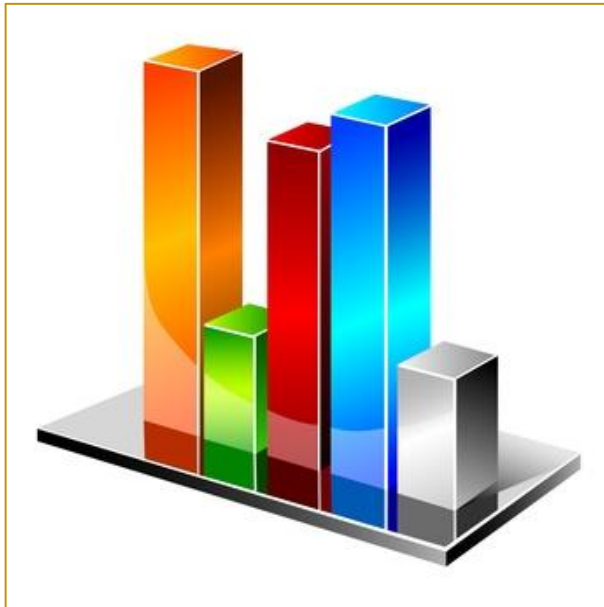
2. Li gorî nîşankirina bi stûnan a hejmara fêkiyên ku xwendekarên refekê jê hez dikin, em pirsan bibersivîn.

Hejmara xwendekaran

1. Hejmara xwendekarên ku ji sêvan hez dikin, çend in?
2. Hejmara xwendekarên ku ji hirmiyên hez dikin, çend in?
3. Fêkiya ku xwendekar herî zêde jê hez dikin, kîjan e?
4. Fêkiya ku xwendekar herî kêr jê hez dikin, kîjan e?
5. Hejmara xwendekaran bi giştî, çiqas e?

BELAVKIRINA WANÉYAN LI SER SALA XWENDINÊ

HEFTÎ MEH	HEFTYA YEKEM	HEFTEYA DUYEM	HEFTEYA SÊYEM	HEFTEYA ÇAREM
REZBER			Hejmarên sêpêpilk	Nirxê pêpilkê
COTMEH	Hevrûkirin	Komkirin	Derxistin	Hejmarên çarpêpilk
MIJDAR	Nirxê pêpilkê	Hevrûkirin	Komkirin	Derxistin
BERFANBAR	Têgîna hevdanê	Taybetmendiyên hevdanê	Lêveger	Lêveger
RÊBENDAN	Lêveger	Nirxandin		
REŞEMEH	Tabloya hevdanê	Tabloya hevdanê	Tabloya hevdanê	Tabloya hevdanê
AVDAR	Hevdana hejmaran	Parvekirin	Pîvana dirêahjiyê	Pîvana seng, germahî û ronan
COTAN	Bikaranîna rastkêşê di pîvana dirêjahiya parçerastekekê de	Goşe	Nişana bi stûnan	Lêveger
GULAN	Lêveger	Nirxandin		